

Vlaams
Parlement

vergadering **C52**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

van 8 november 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de inschaling van personen met een handicap die beschikken over een eigen opvangnetwerk in het kader van de persoonsvolgende financiering – 447 (2016-2017)	
INTERPELLATIE van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over problemen bij de transitie van persoonlijkeassistentiebudget (PAB) naar persoonsvolgend budget (PVB), met name wat betreft de zorggarantie voor personen met een zware handicap die tijdens het weekend thuis worden opgevangen – 9 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van VAP-dagen (vrijstelling van arbeidsprestaties) – 366 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over kwaliteitsvol werk voor zorgpersoneel – 448 (2016-2017)	22
VRAAG OM UITLEG van Griet Coppé aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de financiële toegankelijkheid van thuiszorg – 426 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de studie van de Koning Boudewijnstichting over mantelzorg – 446 (2016-2017)	29
VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het voorrang geven aan hetero-adoptiekoppels voor binnenlandse adoptie – 429 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de doorstroom van extra heterokoppels voor binnenlandse adopties – 432 (2016-2017)	38
VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over kinderen met handicap op een wachtlijst voor zorg – 449 (2016-2017)	43

VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de inschaling van personen met een handicap die beschikken over een eigen opvangnetwerk in het kader van de persoonsvolgende financiering – 447 (2016-2017)

INTERPELLATIE van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over problemen bij de transitie van persoonlijkeassistentiebudget (PAB) naar persoonsvolgend budget (PVB), met name wat betreft de zorggarantie voor personen met een zware handicap die tijdens het weekend thuis worden opgevangen – 9 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, we zijn momenteel bezig met de overgang naar de persoonsvolgende financiering. In het kader daarvan is er een enorme operatie bezig om iedereen in te schalen. De bedoeling is om de zorgzwaarte van mensen te bepalen, om zo te kunnen zien op welk budget ze recht hebben. Een van de principes die u daarbij gehanteerd hebt, is dat mensen hun huidige zorg kunnen voortzetten.

We hebben recent allemaal het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst gezien, dat zei dat de impact van de inschaling op personen met een zware handicap die in het weekend opgevangen worden door ouders of andere mantelzorgers, niet is wat hij moet zijn. In het rapport wijst de Ombudsdienst erop dat mensen die in het weekend worden opgevangen door hun eigen netwerk, geen zeven-op-zevenopvang zullen krijgen, omdat zij momenteel maar vijf dagen in de week opvang hebben.

Mensen die voor vijf zevenden worden ingeschaald, vrezen dat om terug naar een volledige opvang te gaan, bijvoorbeeld omdat het netwerk verandert of er niet meer is, ze opnieuw een wachttijd zullen moeten doorlopen. Iedereen heeft die e-mails gekregen: ouders voelen zich wat bedrogen, omdat de impact voor hen niet duidelijk was. Zelf zorgtaken voor je kinderen opnemen en dan moeten vaststellen dat je daardoor minder recht op zorg krijgt, dat komt bij heel veel mensen verkeerd aan. Ook in het verslag van de Ombudsdienst staat duidelijk dat de ouders niet doorhadden dat ze hun verblijfsrechten verloren zagen gaan door zelf een stuk van de zorg op te nemen.

In het verslag stond wel dat u een open houding had en heel bereid was om oplossingen te zoeken, maar tegelijk drong de Ombudsdienst erop aan om voor de hele groep mensen een oplossing te zoeken en niet voor één individueel geval.

Volgens mijn lezing toont het rapport aan dat de manier waarop de persoonsvolgende financiering momenteel wordt ingevoerd, haaks staat op de principes die erachter zitten. De essentie van de persoonsvolgende financiering is dat mensen de eigen regie over hun zorg in handen krijgen. Ze bepalen dus zelf welke zorg ze op welke manier wanneer krijgen. Dat betekent dus dat de inschaling moet kijken naar welke zorgzwaarte mensen hebben, en niet naar welke zorg ze nu krijgen. De vraag is wat hun zorgzwaarte is en hoe ze die kunnen organiseren. Het kan zijn dat ze die organiseren met mantelzorg, met persoonlijke assistenten, met voorzieningsgebonden hulp. Dat is een keuze die ze zelf maken, in functie van hun zorgzwaarte.

Als je dit rapport leest, blijkt dat de inschaling wel degelijk gewoon een weerspiegeling van de huidige zorg is. De manier waarop de inschaling nu gebeurt, betekent eigenlijk dat mensen die een eigen netwerk hebben, daarvoor worden afgestraft. Dat

wordt op geen enkele manier mee in rekening genomen. Het bezitten van een eigen netwerk verlaagt zogezegd de zorgvraag. Dat is natuurlijk absoluut niet waar. Het is niet omdat je een eigen netwerk hebt, dat je zorgvraag lager is. Alleen wordt ze op een andere manier opgevangen dan via de formele zorg. Maar als we al die informele zorg wegwerken en ontkennen, doen we de waarheid stevig onrecht aan. De zorg die buiten de formele cirkels gebeurt, moet ten volle in rekening worden genomen.

De manier waarop ingeschaald wordt, is niet conform de idee die erachter zit. En bovendien kan het heel perverse gevolgen hebben. Wat je nu krijgt, is dat mensen beslissen om hun kinderen dan maar niet meer naar huis te halen in het weekend. Als ouders hun kinderen in de voorziening laten, zijn ze immers zeker dat ze daar kunnen blijven, op het moment dat zij de zorg zelf niet meer kunnen dragen. En dat is natuurlijk een heel pervers effect, want op die manier wordt zorg die voorhanden is, de informele zorg die mensen willen leveren, afgeremd in plaats van gestimuleerd. Daardoor wordt er net meer formele zorg gevraagd dan er nodig is. En dat aspect was net een van de elementen waar persoonsvolgende financiering een antwoord op moest bieden.

Als je echt naar de zorgzwaarte kijkt en je geeft mensen waar ze op basis daarvan recht op hebben, blijkt dat ze daar geen overdreven gebruik van maken. Er zijn verschillende ervaringen geweest met de persoonlijkeassistentiebudgetten. Als we mensen een bepaald budget toekennen en dat is meer dan ze effectief nodig hebben, dan gaan ze het op het eind van het jaar ook gewoon teruggeven. De zekerheid dat er, als het niet meer gaat, garantie op zorg is, maakt dat mensen meer kunnen dragen, dat ze langer zorg kunnen dragen en dat er dus meer informele zorg is. Door aan de mensen te garanderen dat er zeven dagen op zeven zorg is of dat er volledige zorg is in functie van een zorgzwaarte, zal maken dat er meer informele zorg wordt geleverd, dat ouderen meer voor hun kinderen kunnen doen dan wanneer u hen de schrik aanjaagt dat het krap wordt en dat ze er alles moeten proberen uit te halen wat er nog in zit.

Minister, zult u de mensen met een zware handicap die momenteel in het weekend worden opgevangen door hun eigen netwerk, de garantie bieden dat ze, wanneer ze dat wensen, kunnen terugvallen op zeven-op-zevenopvang? Gewoon door die garantie te bieden, zal de draagkracht van die mensen immers vergroten, omdat die stress weg is: ze doen wat ze kunnen, en als het niet meer gaat, is de overheid daar om die zorg over te nemen.

En hoe zult u garanderen dat mensen die een eigen netwerk hebben, daar niet voor gestraft worden bij de invoering van het persoonsvolgend budget, maar daar net voor beloond worden? Zeker bij de inschaling moet ervoor gezorgd worden dat de zorgzwaarte wordt gemeten, en niet hoeveel zorg men nu krijgt.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp-a): Minister, de afgelopen weken hebben we het frequent gehad over de problematiek van de overgang van het persoonlijkeassistentiebudget naar de persoonsvolgende financiering, en dan vooral de positie van minderjarigen daarin. We hebben aangeklaagd dat die bijzonder stiefmoederlijk behandeld worden. Vandaag gaat het over de keerzijde van die problematiek. Het gaat over ouders die zorg dragen voor een volwassen kind en daarmee wat druk op voorzieningen wegnemen, zoals mevrouw Van den Brandt al aanhaalde. Ze nemen een zorg op hun schouders, die anders mogelijk zou moeten worden ingevuld door een voorziening.

Zo heeft elke week blijkbaar haar problemen. Wat vandaag voorligt, gaat niet over anekdotes. Het gaat mij over het systeem dat erachter zit. Ik begin dat systeem stilaan als zwaar problematisch te ervaren. En ik sta daar echt niet alleen in. De afgelopen dagen en weken bereiken ons heel alarmerende meldingen. Gebruikers,

voorzieningen, mensen die er professioneel of als ouder bij betrokken zijn, en mensen met een handicap zelf, ervaren gaandeweg bijkomende problemen.

De aanleiding voor deze interpellatie is de volgende. Ouders die op een gegeven moment beslist hebben om hun kind in het weekend naar huis te laten komen om, zolang het nog kan – het gaat om mensen van 81 jaar oud –, die zorg op zich te nemen, hebben een brief gekregen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), waarin staat dat ze worden ingeschaald op vijf dagen zorg, en dus niet op de zeven dagen die voordien, dus voor de beslissing van die ouders, van toepassing zouden zijn geweest. De brief geeft verder toelichting over het feit dat voorzieningen niet langer gesubsidieerd worden als instelling, maar dat het geld rechtstreeks naar de gebruiker zal gaan, waardoor ze zelf kunnen kiezen welke zorg ze daarmee inkopen. De vraag naar keuze is natuurlijk een relatief gegeven, als het budget dat daar tegenover staat, niet toelaat om de reële zorgnood in te vullen.

Dit appelleert aan een basisangst waar ouders van een gehandicapt kind mee worstelen. Zij zijn bang dat op het moment dat ze zelf niet meer de nodige mantelzorg kunnen geven, het kind geen zorggarantie meer heeft en dat het niet de garantie heeft om die zorg te krijgen waar het recht op heeft en nood aan heeft. Door louter en alleen te kijken naar wat vandaag in een instelling wordt aangeboden, behoudt men wel waar men vandaag gebruik van maakt, maar niet waar men recht op heeft, laat staan wat nodig is om die betrokken persoon effectief een volwaardige plek in onze samenleving te geven.

Ik stel vast dat heel veel ouders verslagen reageren. Ze zijn echt met velen, die op een of andere manier en in verschillende mate zorg opnemen voor hun kinderen, in het weekend, in vakanties, met de bedoeling om kinderen een plezier te doen, om kinderen afwisseling te geven, om als ouder contact te hebben met dat kind. Het feit dat ze met zo veel zijn, onderschrijft ook het structurele probleem dat zou ontstaan als het VAPH nu systematisch de door ouders geleverde mantelzorg in het weekend of in vakanties zou gaan afschrijven bij de inschaling naar aanleiding van de invoering van de persoonsvolgende financiering.

In het artikel dat op 2 november in De Standaard verscheen, konden we effectief de uitspraak van ouders lezen: "Hadden wij dit op voorhand geweten, dan hadden we Anita niet naar huis laten komen, maar haar in de instelling opgezocht." Dat is het verschuiven van druk naar de instelling, het intensifiëren van de vraag aan instellingszijde, waar mevrouw Van den Brandt het over had. En dat is inderdaad een pervers effect.

Deze aanpak staat volgens mij haaks op het principe van de concentrische cirkels, die centraal staan in het concept dat aan de basis lag van het decreet houdende de persoonsvolgende financiering, het plan Perspectief 2020. Ouders die instapten op de vraag naar meer inclusie, krijgen eigenlijk het deksel op de neus. Het in principe mooie begrip van de vermaatschappelijking van de zorg krijgt op deze manier een heel nefaste invulling. Het komt neer op niet meer of niet minder dan een sluipende besparingsoperatie. Vanuit mijn oogpunt is vermaatschappelijking van de zorg ervoor zorgen dat de maatschappij zorg draagt voor wie zorgbehoevend is. Met deze aanpak, minister, geeft u een compleet fout signaal.

Dat baart mij grote zorgen, temeer omdat ik u bij diverse besprekingen heb horen aangeven dat het afbakenen van gebruikelijke zorg een heel belangrijk criterium zou worden bij het bepalen van het concrete bedrag in het kader van persoonsvolgende financiering. Ik wil aan iedereen hier de vraag stellen of het wekelijks in huis opvangen van volwassen kinderen met een handicap tot de gebruikelijke zorg van ouders behoort. Want dat is de toetssteen waaraan we een en ander zouden gaan afmeten. Neemt u dat nu werkelijk als norm aan, dat we met zijn allen als

ouders volwassen kinderen in huis moeten nemen? Is dat de gebruikelijke zorg die u ziet? Maakt dit volgens u deel uit van een voldragen besluitvormingsproces? Ik heb geen besluiten teruggevonden waar dat principe in wordt vastgelegd.

Ik verwijs naar dat veelzeggende zinnetje van de ouders: "Hadden we dit op voorhand geweten..." Men wist met andere woorden niet wat de consequenties konden zijn op het moment dat men die beslissing nam, maar men wordt er blijkbaar wel op afgerekend. Bent u zich bewust van de perverse effecten die deze aanpak heeft op de mantelzorg? Het is mijn stellige overtuiging dat mensen, vanuit een onzekerheid, vandaag grotere vragen gaan stellen dan er vandaag misschien acuut nodig zijn. Men wil zich immers indekken tegen het mogelijke verlies van opvang, als men zijn rol als mantelzorger vandaag effectief zou gaan opnemen.

Dit roept ontegensprekelijk ook de vraag naar rechtszekerheid op. Die ouders zijn op geen enkele manier geïnformeerd over het feit dat er later effecten zouden zijn op hun opvang, op het moment dat zij een kind naar huis zouden laten komen. Ik vind in het decreet en in alle conceptnota's dienaangaande het begrip 'geïnformeerde gebruikers' terug. Vandaag hebben we mensen die te goeder trouw een beslissing namen en die daar eigenlijk op afgerekend worden, zonder daar vooraf van op de hoogte te zijn gebracht. Wat heeft dit te maken met de 'geïnformeerde gebruikers' waarvan sprake in het decreet?

U reageerde in de pers dat u het VAPH de opdracht zou hebben gegeven om samen met de sector te onderzoeken hoe een vlotte overgang van vijf naar zes of zeven dagen verzekerd kan worden. U dacht daarbij aan het uitbreiden van bestaande mogelijkheden, zoals kortverblijf.

Minister, ik wil graag een concreet overzicht hebben van het onderzoek dat door het VAPH wordt of is gevoerd, en wat daar het resultaat van is. Wat gaat u concreet doen om dit probleem aan te pakken? Hoe ziet dat er praktisch uit? Iedereen ziet de bui hangen: als je bijkomende vragen moet gaan stellen en een hele procedure doorlopen om bijkomende hulpvragen ingevuld te zien, dan heeft dat niets meer te maken met een redelijke termijn. Ik zou er veeleer voor pleiten om in afwachting misschien een moratorium in acht te nemen op het terugschroeven van ondersteuning en om ouders die specifieke zorg op zich nemen, die hun taak als mantelzorger ter harte nemen, effectief niet te sanctioneren, maar te ondersteunen en te proberen te belonen.

Dit is niet alleen onze mening. De ombudsman heeft inderdaad, zoals ook mevrouw Van den Brandt al zei, aangegeven deze klacht bij te treden. De ombudsman vertrekt van de vaststelling dat aan- en afwezigheden in instellingen een heel ander rechtsgevolg hebben. Het VAPH kan, nog altijd volgens de ombudsman, niet zonder waarschuwing argumenteren dat de gezinnen maar een nieuwe aanvraag moeten doen of een noodsituatie moeten invoeren om aanspraak te kunnen maken op een voltijdse opvang van zeven dagen op zeven.

Minister, ik vraag u uitdrukkelijk naar het concrete antwoord dat u hebt op dit standpunt van de ombudsman en naar de bijkomende maatregelen die u zult nemen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, met de introductie van de persoonsvolgende financiering staan we voor een gigantische omwenteling in de organisatie van zorg en ondersteuning voor personen met een handicap. Het is vanzelfsprekend dat we de transitie naar het nieuwe systeem op een zorgzame manier ter harte moeten nemen, en in die zin begrijp ik ook het signaal van de Vlaamse ombudsman.

Laat me toch nog eerst eens beklemtonen waarom deze grote hervorming opgestart is. De ambitie is om voor personen met een beperking meer zorggarantie te kunnen

geven en hen in staat te stellen zelf te beslissen hoe ze hun ondersteuning vorm wenssen te geven. Wij zijn er immers van overtuigd dat door de financiering meer vraaggestuurd te maken, we substantieel bijdragen aan een meer inclusieve samenleving waarin ook personen met een beperking maximaal kunnen participeren.

En de beklijvende vraag 'Wie zal zorg dragen voor ons kind als wij dat niet meer kunnen?' is inderdaad de angstige vraag van veel ouders die op een ongelooflijke manier de zorg opnemen. Juist om op deze pertinente bezorgdheid een beter antwoord te kunnen geven dan vandaag is deze hervorming opgezet.

De hervorming is een mega-operatie. Ze bestaat uit de installatie van een basisondersteuningsbudget (BOB) dat gefaseerd een recht wordt van personen met een handicap en een vastgestelde ondersteuningsnood. Sinds september ontvangt een eerste groep van gehandicapten die op 31 december 2014 en 1 januari 2016 geregistreerd stonden met een actieve zorgvraag op de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) de 300 euro forfaitair per maand. Op die manier ontsnappen we voor een stuk aan de vaststelling dat met de handicapspecifieke ondersteuning het alles is of niets: je wordt geprioriteerd en dan bekom je een maximale ondersteuning, of je hebt niets. Het basisondersteuningsbudget is er omdat we ervan overtuigd zijn dat ook dit een weliswaar beperkte, maar toch een vorm van ondersteuning en waardering is voor de mantelzorger.

De tweede as van de hervorming is het stelselmatig uitbreiden van de rechtstreeks toegankelijke handicapspecifieke ondersteuning. Ook hiervoor geen administratieve procedures en toegangssystemen. Rechtstreeks toegankelijke hulp is er voor mensen met een handicap of een vermoeden van handicap. Opnieuw doen we dat omdat we geloven dat we zoveel mogelijk personen met een handicap en hun omgeving in staat moeten stellen om flexibel zorg op maat te organiseren zonder daarom onmiddellijk en noodzakelijk een beroep te doen op intensievere vormen van ondersteuning.

Voor wie dit alles ontoereikend is, bestaat er te allen tijde de toegang tot de meer intensievere vormen van handicapspecifieke ondersteuning. Om daar een beroep op te kunnen doen, maak je als zorgvrager, al of niet met steun van een gespecialiseerde dienst, een ondersteuningsplan. Daarbij wordt samen met betrokkene nagegaan op welke manier in de praktijk een beroep kan worden gedaan op reguliere vormen van ondersteuning. Want ook dat is noodzakelijk als we echt gaan voor een inclusieve samenleving: de zorg en dienstverlening die voor alle Vlamingen toegankelijk is, moet dat ook zijn voor personen met een beperking.

We beseffen dat we nog niet in staat zijn om alle vragen naar rechtstreeks toegankelijke hulp of naar deze meer intensieve ondersteuning te honoreren.

Het zal een budgettair volgehouden inspanning vergen om daar te geraken. Daarom werd aan dit parlement bij de start van de legislatuur een financieel groeipad voorgesteld, dat uiteindelijk ook door het parlement werd goedgekeurd. Elk jaar heeft de regering consequent dit groeipad in de begroting gehonoreerd. Ik kom daar dadelijk op terug.

Maar we moeten dus nog een aantal jaren de beschikbare middelen voor die intensievere ondersteuning op de meest rechtvaardige manier inzetten. En dat veronderstelt prioriteren, of we dat nu graag hebben of niet.

Van bij de start van het hervormingstraject hebben we duidelijk gemaakt dat we ook in onze manier van prioriteiten stellen, respect willen opbrengen voor de mantelzorgers die vaak – wat we in het jargon noemen – 'buitengebruikelijke zorg' leveren aan een dierbare. Net omdat we al die mantelzorgers – of hun kind nu reeds in een voorziening zit of thuis verblijft en wacht op een betere ondersteuning – een echt perspectief willen geven dat het systeem hun uitzonderlijke

inspanningen en het feit dat aan hun draagkracht ook beperkingen zijn, respecteert, is er een nieuw prioriteringssysteem ontwikkeld.

Deze nieuwe aanvraagprocedure vertrekt vanuit de vraag van de persoon en zijn netwerk. Om elke aanvraag een perspectief te kunnen bieden op terbeschikkingstelling werd er een aangepaste methodiek uitgewerkt. Hierbij wordt absolute voorrang gegeven aan bepaalde situaties zoals zorgcontinuïteit minderjarigen-meerderjarigen en noodsituaties. Personen die zich in een van die situaties bevinden, krijgen onmiddellijk een budget ter beschikking. Indien men niet onmiddellijk een budget krijgt toegewezen, belandt men met zijn vraag in een van de drie prioriteitengroepen. Voor elk van die groepen is er een budget gereserveerd.

Bij de prioritering worden de urgentie en de ondersteuningskloof als vertrekpunt gehanteerd. Diegenen met de hoogste urgentie en de grootste kloof tussen de huidige ondersteuning en de gevraagde ondersteuning belanden in de eerste prioriteitengroep. Hier liggen ook de grootste budgetten. De andere vragen komen terecht in de twee andere prioriteitengroepen die, zoals gezegd, ook een budget gealloceerd krijgen.

De ervaring uit het verleden heeft ons echter geleerd dat heel wat ouders vele jaren vrijwillig buitengebruikelijk zorg leveren, bereid zijn en zelfs vragende partij zijn om hun kind zo lang als mogelijk deze buitengebruikelijke zorg te blijven leveren, maar zich hierdoor in zekere zin 'afgestraft' weten omdat hun vraag zo niet als 'urgent' wordt bestempeld. De nieuwe prioriteringsmethode houdt hier expliciet rekening mee: buitengebruikelijke zorg in het heden of het verleden wordt gehonoreerd met een hogere prioriteit en dus een perspectief op het sneller ter beschikking stellen van een budget.

Nogmaals: we zijn er ons goed van bewust dat we er de dag van vandaag nog niet in slagen om alle zorgvragen te beantwoorden. Het nieuwe systeem zal moeten groeien. Maar het nieuwe systeem leidt – daar ben ik echt van overtuigd – tot meer zorggarantie en geeft de ouders die zich zorgen maken over wat met hun kind, broer of zus zal gebeuren als ze niet meer in staat zijn dat geweldig engagement op te nemen, wel degelijk het perspectief dat er op dat moment een oplossing zal komen.

Ik durf dat kader hier nog eens te schetsen omdat het belangrijk is dat ouders van kinderen die in een goede voorziening verblijven, ook moeten beseffen dat we hun bezorgdheid delen, maar dat we ook beseffen dat die zorg ook leeft bij ouders die nog geen toegang hebben tot de juiste zorg. We willen een systeem dat voor allen dat perspectief verbetert.

Iedereen beseft dat we deze ambities niet kunnen waarmaken zonder meer centen. En ofschoon de financiële toestand van de overheid er deze legislatuur belijst niet beter is op geworden, hebben we het engagement opgenomen om in deze regeerperiode in een groeipad voor uitbreidingsbeleid te voorzien dat meer dan het dubbele is van de vorige legislatuur. Men kan natuurlijk zeggen dat dat niet genoeg is, maar ik hoop toch dat iedereen zal erkennen dat het een mega-inspanning is als je dat plaatst tegen de globale situatie van 's lands financiën.

De Vlaamse Regering maakt dus in 2017 het bedrag vrij zoals ingeschreven in de meerjarenbegroting: 117,5 miljoen euro, een investering van een nog nooit geziene grootteorde in deze sector. Dat bedrag zal worden gebruikt om handicap-specifieke zorg te financieren, via de uitbreiding van het basisondersteuningsbudget, rechtstreeks toegankelijke hulp, zorg voor minderjarigen en volwassenen.

Ik zwijg bij die budgettaire inspanningen nog over de extra middelen die we naar aanleiding van de begrotingscontrole 2016 hebben gemobiliseerd: op dat ogenblik nog eens 30 miljoen euro extra in de financiering van het VAPH en het door

het VAPH gefinancierde zorgaanbod. Ik tel bij het bedrag van onze inspanning niet eens de extra gemobiliseerde middelen, zoals we dat ook niet doen voor budgetstijgingen door weddedriften, loonanciënniteiten en dergelijke. Iedereen vindt dat blijkbaar normaal, maar de waarheid is dat het budget stijgt met heus wat meer dan de middelen die zijn gepland in de uitbreidingstabel.

We zitten dus midden in een transitie. Dat is een complexe hervorming, die niet kan vertrekken van een wit blad, maar moet inhaken op wat jarenlang historisch is gegroeid en die in de vele voorbije legislaturen nooit fundamenteel werd hervormd. We hebben tientallen jaren gewoon meer van hetzelfde gedaan en iedereen in de sector weet tot wat voor bureaucratie en ingewikkelde procedures dat heeft geleid.

Iedereen kent de angst van ouders als hun kind volwassen wordt en de zoektocht naar ondersteuning opnieuw moet worden georganiseerd, dit keer in de wereld van het aanbod voor volwassenen. Dat zal nu veranderen. Als het systeem op kruissnelheid is, zul je met je rugzak aan ondersteuningsmiddelen van continuïteit worden verzekerd. Net omdat die hervorming complex is, hebben we veel tijd gestoken in overleg met alle stakeholders. Het is immers een illusie te denken dat we dat allemaal kunnen forceren zonder draagvlak bij gebruikers, voorzieningen, diensten enzovoort. Ook met de vakbonden, die zich ongerust maken over het totaal loslaten van enig houvast als het gaat over kwaliteitsvolle zorg door daarvoor geschoolde medewerkers in te zetten, voeren we het overleg.

Ik heb me in de plenaire vergadering en in deze commissie al gepermitteerd om te pleiten voor respect voor dat overleg en de afgesproken fasering in de uitrol van het totale plan. We zijn gestart met de volwassenen en bereiden nu de invoering voor de minderjarigen voor. Voor hen starten we het systeem nog tijdens deze legislatuur op. Overigens, net omdat we voor minderjarigen ook stoten op de grenzen van een aanbodgefinancierd systeem, heb ik aangekondigd dat we die fundamentele hervorming niet gaan afwachten. De zorgvragen worden steeds complexer en veronderstellen binnen een integrale jeugdhulp meer mogelijkheden om maatwerk te kunnen bieden. Zo moet het snel mogelijk worden om van een toegekend persoonsvolgend convenant te switchen naar een persoonlijkeassistentiebudget. Het besluit is onderweg naar de Inspectie van Financiën en in het uitbreidingsbeleid minderjarigen zullen we minder op specifiek aanbod gelabelde richtlijnen geven en voluit gaan voor flexibele inzet van de bestaande persoonsvolgende middelen zoals het PAB en persoonsvolgende convenanten in afwachting van de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen, die deze regeerperiode nog van start zal gaan.

Ik maak een laatste kanttekening: wij moeten er ons bewust van zijn dat niet alle zorggebruikers en personen met een beperking en hun mantelzorgers even enthousiast vragende partij zijn voor deze grote hervorming. De wereld van personen met een beperking is trouwens zeer divers. Voor velen onder hen is er gewoon geen optie en is een goede voorziening de enige en beste oplossing. En het zal hun bij wijze van spreken worst wezen hoe dat technisch verloopt. Anderen zullen ongetwijfeld met de nieuwe mogelijkheden aan de slag gaan en hun eigen ondersteuning organiseren. Het blijft daarom belangrijk te beklemtonen dat we dit alles ondernemen om meer zorggarantie te realiseren.

Ik kom nu tot de kwestie van de ouders van kinderen in voorzieningen die een intensieve woonondersteuning erg bezighoudt. In het systeem van een financiering van het aanbod zoals we het tot op vandaag kennen, spelen de voorzieningen in op de vraag van gebruikers die theoretisch 365 dagen, 7 dagen op 7 een beroep zouden kunnen doen op een aanbod aan intensieve woonondersteuning, maar die hierbij gebruikmaakten van toegestane afwezigheidsdagen.

Dat systeem dateert in feite nog van voor de flexibiliseringsoperatie die we met het flexibel aanbod meerderjarigen (FAM) in voorbereiding van de komst van een

persoonsvolgend financieringssysteem hebben doorgezet. De overheid financierde een plaats in een voorziening als zijnde permanent bezet, ook al was de betrokkene, dankzij de goede zorgen van familie, niet permanent aanwezig. Je mocht de toegelaten afwezigheidsdagen thuis zijn zonder dat de instelling op de financiering moest inboeten.

Met de komst van het systeem van het flexibel aanbod meerderjarigen werd de aanwending van de middelen nog meer voorwerp van sociaal ondernemen. Hoe kun je met de beschikbare middelen de zorgvragen zo goed en zo veel mogelijk beantwoorden? Het is de voorziening die daarmee aan de slag gaat. Het al dan niet kunnen inspelen op de vraag van de gebruikers om, bijvoorbeeld, een beroep te doen op weekendopvang wordt georganiseerd binnen de beschikbare capaciteit van de voorziening. In de praktijk organiseren de voorzieningen de flexibiliteit aldus op een geëigende wijze en zo spelen ze in op de vragen van de gebruikers en zijn mantelzorgers.

Aan de vooravond van de omschakeling van een aanbod- naar een vraaggestuurd financieringssysteem leven de ouders en familie in de overtuiging dat ze, indien om een of andere reden een einde of beperking is gekomen aan hun draagkracht en thuis de opvang in de weekends niet meer mogelijk is, het volstaat om af te zien van het gebruik van toegelaten afwezigheidsdagen. Zo kunnen ze rekenen op een opvang van 7 dagen op 7 in de voorziening waar ze best tevreden over zijn.

De onrust is ontstaan omdat met het oog op de geleidelijke omslag van instellingfinanciering naar rugzakfinanciering, noodzakelijkerwijs een inschaling moet gebeuren van iedereen die nu gebruikmaakt van dat aanbodgestuurd financieringssysteem. Voor die inschaling, die overigens is gebeurd met de goedkeuring van het raadgevend comité van het VAPH, is het zorggebruik van elke ondersteunde persoon met een beperking gemeten en getoetst aan de reële zorgzwaarte. Op dat laatste is steekproefsgewijs een controle gebeurd door de multidisciplinaire teams met gebruik van het zorgzwaarte-inschalingsinstrument. Het VAPH bewaakt dat op macroniveau de oefening voor de huidige zorggebruikers budgettair neutraal is.

Die complexe oefening en de vertaling van de hele operatie in de communicatie naar alle betrokkenen individueel en ook naar de voorzieningen, is nu volop bezig. In die communicatie zal voor elke betrokkene duidelijk moeten worden gemaakt hoe hij of zij indien gewenst aan de slag kan met een persoonsvolgend budget. Maar uiteraard moet het goede evenwicht worden gevonden in het ritme van de transitie om de rechtmatige verwachtingen van de betrokkenen niet plots te bruuskeren.

De kritiek is nu dat men eigenlijk als het ware wordt gepenaliseerd bij die inschalingsoefening net omdat men als mantelzorger zijn uiterste best doet en thuis opvang organiseert en dus te goeder trouw gebruik heeft gemaakt van wat voor betrokkene toegelaten afwezigheidsdagen waren, in de overtuiging dat men van dat gebruik ook kon afzien.

We hebben met de vereniging van ouders in voorzieningen en vele andere stakeholders hierover veelvuldig gesproken. Eigenlijk ontstaat er een merkwaardige paradox: er is nog nooit zoveel geld geïnvesteerd in ondersteuning, we gaan naar een systeem van meer zorggarantie, en de betrokken families van personen die rekenen op een intensieve woonondersteuning ervaren precies het tegenovergestelde. Hun zou de terugval op een intensieve woonondersteuning 7 op 7 worden ontzegd. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. Wij moeten de waarborg geven dat wanneer iemand van een intensieve woonondersteuning op 5 dagen moet terugvallen op een ondersteuning 7 op 7, dit mogelijk is. In de praktijk ben ik ervan overtuigd dat vele voorzieningen spontaan die geruststelling en dat engagement ook geven aan de familie en de betrokkene. En evenzo bestaan er in

de praktijk al heel wat mechanismen waarmee een voorziening samen met de zorgvrager dit engagement financieel hard kan maken. Er is al naar verwezen: budgetten die er zijn voor noodsituaties, vormen van kortverblijf enzovoort.

Bovendien, ik herhaal het nog eens, kan bij een wijzigende ondersteuningsnood gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om met een vorm van prioriteit de extra middelen te verkrijgen. De draagkracht van de mantelzorgers is hierin, zoals gezegd, een expliciet criterium.

Maar ik denk dat we na alle onrust die is ontstaan duidelijk moeten zijn: diegenen die nu een intensieve woonondersteuning hebben tijdens de weekdagen en die daar in de toekomst 365 dagen op willen kunnen rekenen, die moeten wij – en dus ook de betrokken voorzieningen – die waarborg geven. Dat zijn we aan die mantelzorgers verplicht. Dat is ook een van de voornaamste bestaansredenen van de grote hervorming.

Wij zullen daarover goede afspraken maken met de voorzieningen, want zij zullen dat engagement in de praktijk moeten waarmaken. Zoals gezegd, weet ik uit de vele gesprekken dat dat ook de oprechte intentie is van veel voorzieningen.

Wij zitten middenin de grootste hervorming ooit als het gaat over handicapspecifieke ondersteuning van onze medeburgers. Ik maak mij hier niet de illusie dat dat allemaal zonder slag of stoot en zonder intens overleg en bijsturing kan gebeuren. Maar ik durf hier toch de hoop uitspreken dat we het erover eens zijn dat we die hervorming moeten doorzetten. Het is voor mij de enige manier om op termijn een echt inclusieve samenleving met meer zorggarantie te realiseren. Wij mogen ons niet laten afleiden van die koers en we mogen ook niet in de verleiding komen om, zoals we dat in de politiek helaas vaak doen ad hoc en naar aanleiding van soms ingrijpende en schrijnende situaties die de grenzen van onze huidige aanpak illustreren, weer te vervallen in punctuele reacties die de complexiteit van het systeem alleen maar vergroten. Vele betrokken stakeholders zouden kunnen opperen dat het niet voldoende snel gaat naar hun zin. Ik hoop echter dat zij inzien dat nu het moment is gekomen om het plan zonder aarzeling, met overleg en bijsturing waar nodig, uit te voeren. Zoals gezegd, zullen wij die waarborg ook voor de mensen met een intensieve woonondersteuning garanderen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Ik zal beginnen met uw laatste zin. U zegt dat u die waarborg zult garanderen. Ik ben daar blij om. U zegt: 'We moeten het duidelijker maken, want er is een onrust en die is onterecht. We moeten de mantelzorgers de garantie geven dat die 'zeven op zeven'-zorg er is wanneer die nodig is.' U gaat daarover in dialoog met de voorzieningen. Dat is positief.

Die voorzieningen zijn natuurlijk één zaak. Anderzijds moeten we ook de garantie bieden dat er budgetten zijn om die middelen daaraan te koppelen. Ik kijk ernaar uit hoe die garantie op korte termijn wordt waargemaakt en hoe het op korte termijn wordt gecommuniceerd naar de mensen.

Ik heb wel moeite met uw voorlaatste zin, waarin u zegt dat we niet ad hoc mogen reageren op punctuele zaken en punctuele aanpassingen mogen doen. Wat hier voorligt, is voor mij absoluut geen punctueel ding, maar het toont aan hoe de hele inschaling systematisch en principieel anders verloopt dan ze bedoeld was. U zegt zelf dat het de bedoeling was om via een ondersteuningsplan te werken, om een goed overzicht te krijgen van wat het netwerk is, van wat de zorgnood is, om de ondersteuningsvraag goed in beeld te krijgen en vandaaruit te werken. Maar wat in de praktijk gebeurt, is dat er wordt bekeken wie nu welke zorg heeft, hoeveel punten dat is en hoe we dat zullen vertalen. Dat is niet de bedoeling. Voor mij gaat het niet over een punctueel betoog op basis van een

paar schrijnende dossiers. Nee, deze schrijnende dossiers tonen heel hard aan hoe de inschaling heel fundamenteel haaks staat op de manier waarop het decreet is opgemaakt, waarop de hele filosofie van de persoonsvolgende financiering is opgebouwd. Het gaat erom dat je gaat kijken naar de zorgzwaarte van de mensen en niet zozeer naar het zorggebruik dat er vandaag is. Dat is iets anders. Mensen kunnen een grote zorgzwaarte hebben zonder heel veel gebruik te maken van formele zorg. Dat betekent echter niet dat die zorgzwaarte er niet is en dat die zorg niet verleend wordt, alleen gebeurt die door de onzichtbare handen van mantelzorgers, van vrijwilligers, van ouders uit dat eigen netwerk.

Ik wil erop aandringen dat dit fundamenteel wordt herzien. Alles staat of valt bij die hele inschalingsoefening. Als die inschalingsoefening niet gebeurt hoe die moet zijn, hebben we een hele groep van mensen, alle huidige zorggebruikers, die op een onterechte manier in het systeem zijn ingebracht. Dat zou enorm jammer zijn.

Verder heb ik u horen zeggen dat het convenant in PAB-omzetting mogelijk zou zijn. Die tekst is onderweg. Dat is goed nieuws.

U zegt dat we een mega-inspanning doen voor het budgettaire aspect en dat die moet worden erkend. Groen heeft met de Septemberverklaring erkend dat het groeipad wordt gerespecteerd. Wij hebben eerder ook aangetoond waarom het groeipad effectief onvoldoende is. U kunt het jammer vinden dat we dat zeggen, maar het is effectief zo. We hebben onvoldoende middelen om alle zorgvragen te beantwoorden. Dat kan anders. U zou die middelen wel kunnen uittrekken, dat is een kwestie van politieke keuzes te maken.

U wilt ook dat we rekening houden met de weddedriften enzovoort. U vraagt begrip voor de moeilijke inspanningen die we doen.

Daarnaast wil ik u toch vragen om begrip te hebben voor de ongelooflijke inspanningen die op het terrein gebeuren. Mensen werken zich de ziel uit hun lijf. Ze moeten zwaar werken, in heel moeilijke omstandigheden. Er zijn organisaties die jaar na jaar een indexesprong op hun werkingsmiddelen moeten verteren. Ook dat is reëel gebeurd. De middelen die nu worden vrijgemaakt om in te zetten in dit groeipad, komen voor een stuk uit de sector zelf, uit besparingen in de sector zelf.

Als u wilt dat het volledige verhaal wordt bekeken en als wij respect hebben voor het volledige budgettaire plaatje, verlang ik ook van u dat u respect hebt voor de ongelooflijke inspanningen die vanuit de sector geleverd zijn om dit groeipad mogelijk te maken.

U zei dat het zorggebruik wordt gemeten aan de zorgzwaarte en dat daarop een steekproefgewijze controle gebeurt. Hoe gaat dat concreet in zijn werk? Wat zijn daarvan de eerste conclusies? U zegt dat we niet gewoon kijken naar zorggebruik, maar naar zorgzwaarte en dat het wordt gecontroleerd. Dan vraag ik mij af: hoe gebeurt dat? En wat blijkt daaruit? Uit de manier waarop de inschaling nu gebeurt en de gesprekken die ik heb met de voorzieningen, blijkt dat er wordt gekeken naar de reële zorgvraag. Mensen die op de wachtlijst staan, kijken naar wat hun eventueel op korte termijn toekomstgerichte vraag is en op basis daarvan komt er een inschaling. Dat is een heel andere manier dan toen de persoonsvolgende financiering begonnen is. Kunt u daarbij toelichting geven?

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp.a): Minister, ik heb het echt moeilijk met uw antwoord. Ik leg uit waarom. Het grootste deel van uw antwoord is eigenlijk zo naast de kwestie dat het wraakroepend is. Ik had gedacht, gehoopt en verondersteld hier een minister te hebben die zich empathisch opstelt naar reële problemen die concreet zijn voor mensen, maar structureel van karakter. Ik dacht dat u zou proberen

pragmatische oplossingen te bieden en een oefening te maken om die mensen zo snel mogelijk garanties te bieden. Want eigenlijk is het dat wat ze vragen, heel eenvoudig gezegd: de garantie dat, op het moment dat zij de zorg niet meer aankunnen, het kind de zorg krijgt die het nodig heeft.

Daarvan hebben we weinig gezien, minister. Het grootste deel van het antwoord klopt u zich op de borst. In plaats van empathisch te zijn, beroemt u zich op de gigantische omwenteling. Maar voor heel veel mensen is die hele omwenteling vandaag een gigantische teleurstelling. U klopt zich op de borst dat mensen in de toekomst zelf zullen beslissen. Maar in afwachting zijn ze wel bang dat ze hun plan zullen moeten trekken, minister. Denkt u nu echt dat u met de manier waarop u dit dossier aanpakt, ondanks alle grote woorden die u hebt gebruikt, voor meer inclusie zorgt? Denkt u nu echt dat dit wordt ervaren als rechtvaardig – dat andere grote woord dat u hebt gebruikt?

Ik stel gewoon vast dat er op het terrein heel wat bange, boze mensen zijn die ongerust zijn over hun toekomst en die naar u kijken voor concrete, pragmatische oplossingen in dezen. Zij verwachten een minister die daarmee aan de slag gaat, geen minister die zich op de borst klopt over hoeveel miljoenen hij bijkomend heeft verzameld. Want het is toch maar binnen de context van uw groeipad, waarvoor we u trouwens erkenning hebben gegeven, dat deze praktijk zich vandaag heeft ontwikkeld. Bijna in weerwil van het uitbreidingsbeleid dat u hebt, worden deze problemen vandaag gesignaleerd en krijgen mensen het deksel op de neus.

Ik snap een deel van uw antwoord niet. U zegt: 'We schalen vandaag in deze overgang mensen in op basis van zorgzwaarte.' Ik stel vast dat, als je dat vandaag praktisch toepast, men louter en alleen kijkt naar welke ondersteuning er vandaag in de voorziening wordt gegeven. Dat revolteert mij. Het heeft niets te maken met zorgnood, het heeft niets te maken met gebruikelijke zorg, het heeft niets te maken met het ondersteunen van de mantelzorg. Het is gewoon bekijken: wat gebruik je vandaag? En als er dan meer zorg nodig is omdat de mensen het niet meer aankunnen, zegt u: 'Je moet dan maar bijkomend budget vragen via prioritering.' Maar welke garantie biedt u die mensen dan? Welke timing biedt u hun voor een snelle oplossing? We hebben in het verleden al gewaarschuwd voor de praktijk van de urgentiegroepen. Het feit dat u de urgentie spreidt over verschillende groepen, betekent dat u verschillende klasseringen krijgt. Heel veel mensen ervaren dit logischerwijze als een glazen bol waar men niet weet wat en wanneer men als antwoord zal krijgen.

En weet u wat het effect is, minister? Heel veel van die bange mensen zullen nog altijd bereid zijn om zorg te dragen voor dat kind, maar zullen niet het risico willen lopen dat er een dag komt waarop zij het niet meer kunnen en het kind tussen wal en schip valt. Daardoor zullen zij vandaag al grotere vragen stellen en de druk op uw systeem vergroten.

En ja, vandaag wordt er in voorzieningen op een positieve manier gewoekerd met de middelen die ze hebben. De dagen waarop iemand afwezig is, worden gebruikt om anderen in alle mogelijke creatieve formules toch een plek te geven. Maar dat heeft natuurlijk zijn limieten. De creativiteit dreigt hier beknut te worden door het feit dat heel veel angstige mensen sneller vragen gaan stellen. Ik kan alleen maar vaststellen dat de praktijk die vandaag gehanteerd wordt, in weerwil is van heel veel goede intenties die in een conceptnota stonden. Minister, in de uitvoering faalt u vandaag. Ik had gehoopt dat u vandaag concrete antwoorden zou bieden en zou zeggen: we gaan het zo aanpakken om op die manier garanties te bieden en mensen gerust te stellen.

Ik snap niet waarom we vandaag hier dit debat moeten voeren, want al meer dan een jaar geleden, op 27 oktober 2015, heeft uw raadgevend comité u gewaarschuwd voor

exact deze situatie en gezegd dat u een aantal dingen in die richting zou kunnen doen. Dat is toen van tafel geveegd. Vandaag zitten we hier, een jaar later. Nu moet u zeggen: we gaan met de voorzieningen praten, we moeten met de voorzieningen aan de slag gaan. Mensen op het terrein staan erbij en kijken ernaar. Ze zijn ongerust.

Ik probeer constructief te zijn: nochtans is er volgens mij een heel eenvoudige oplossing mogelijk. Het VAPH heeft aan iedereen een brief gestuurd en gezegd dat de zorg die men vandaag krijgt, gegarandeerd wordt, mits men zijn voucher inlevert bij de voorziening waarbij men aangesloten is. Ik begrijp dat je fundamenteeler moet kijken naar iemand die zegt aan de slag te willen gaan om heel zijn zorg zelf te gaan organiseren. Ik begrijp dat je die in het systeem steekt om dat te gaan bekijken. Maar zouden we niet in diezelfde brief gewoon de volgende zin toevoegen: 'Als uw zorgvraag marginaal wijzigt omdat de context van de gebruiker, namelijk de ouders, de mantelzorgers of de familie die ervoor zorgt, wijzigt, dan garanderen we u ook die zorg.' Budgettair kan dat geen gigantische impact hebben en het zou bovendien ongelooflijk veel ongerustheid, die leidt tot druk, wegnemen. Dat zou ertoe leiden dat mensen pas die vraag stellen op het moment dat die context de mantelzorg echt niet meer kan aanbieden of zo veel niet meer kan aanbieden. Die flexibiliteit geven en die garantie bieden zou volgens mij de druk op het systeem ongelooflijk reduceren. Het is mijn overtuiging dat u vandaag uzelf in de voet schiet. In plaats van u op de borst te kloppen, pleit ik ervoor dat u pragmatische oplossingen zoekt. Ik heb u een voorstel gedaan. Gebruik het alstublieft.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): "De hervorming van de gehandicaptenzorg is nog niet perfect. Zo bestaat er nog onzekerheid bij ouders die hun zwaar gehandicapte zoon of dochter vandaag in de weekends zelf opvangen, maar niet zeker zijn dat zij dit morgen, op hun oude dag, nog zullen kunnen. Zij vrezen dat de tegemoetkoming dan niet aangepast zal worden. De jongeren zijn ook nog niet opgenomen in de hervorming.

Los van die en andere onvolkomenheden is de hervorming van het Vlaams gehandicaptenbeleid oké, maar ze is heel on-Belgisch verlopen. Minister van Welzijn Jo Vandeurzen (CD&V) heeft niet de Belgische gewoonte gevolgd om bij elk 'incident' of bij elke kreet van een drukkingsgroep een klein bijgebouwtje op te richten naast een bij een vorig incident opgericht bijgebouwtje bij het verouderde hoofdgebouw. Hij is met een propere lei begonnen. Er is een nieuw systeem ontworpen."

Tot daar een citaat uit het editoriaal van De Standaard van 26 oktober. Het onderwerp van vandaag is ook al eind april van dit jaar in de plenaire ten gronde besproken na een aantal actuele vragen. Toen hebt u al aangegeven, minister, dat u een antwoord wilt geven op de ongerustheid. Toen hebt u duidelijk gezegd: 'Dat mag en zal niet de bedoeling zijn.'

Ook vandaag was u duidelijk. Naast het schetsen van de omvang en het uiteindelijke belangrijke doel van deze hele transitie, gaat u in uw antwoord in op de concrete vragen van vandaag. Een aantal collega's zullen zeggen: 'Dat is allemaal naast de kwestie'. Maar mij lijkt het toch wel van belang dat als je vragen stelt, deelvragen, belangrijke vragen, terechte vragen – begrijp me niet verkeerd – over terechte onrust, die deel uitmaken van een grote niet eerder geziene transitie, dat je toch het grote doel voor ogen houdt, want anders verlies je je in de nieuwe kleine bijgebouwen die we niet willen.

Kortom, het gaat over mensen. We kennen allemaal de voorbeelden. We hebben daarover gelezen, we werden daarover aangesproken en we kunnen dat allemaal begrijpen.

Minister, in uw antwoord hoor ik dat u die waarborg wilt geven. Ik heb u ook horen zeggen dat we na alle onrust duidelijk moeten zijn en dat diegenen die nu intensieve woonondersteuning hebben tijdens de week en die daar in de toekomst 365

dagen op willen kunnen rekenen, die garantie moeten krijgen. Dat is goed, dat is nodig en dat is duidelijk. We zitten in een jaar dat van enorm belang is. Gelukkig is het ook een jaar waarin het verworven extra budget navenant is.

Collega Van Malderen zegt dat hij een minister ziet die zich op de borst klopt en die aan het pochen is over de extra middelen. Dat heb ik niet gezien. Ik kan me wel inbeelden dat het overeind houden van dergelijke uitbreidingsbudgetten, van deze omvang, geen makkie is. Daarnaast is dat ook nog eens cruciaal wanneer we willen doen wat we ons hebben voorgenomen te gaan doen. Dat zal moeilijk blijven, maak u geen enkele illusie. We hebben dit niet gedaan om het onszelf moeilijk te maken. Ik herinner me nog de debatten bij de opstart van het decreet: we hebben dit gedaan met een aantal doelen voor ogen die de minister in het begin van zijn antwoord zeer duidelijk heeft omschreven.

Collega's, vandaag liggen hier een heel aantal terechte vragen voor van mensen die in voorzieningen verblijven, van mensen met een zware zorgnood, met een complexe handicap, mensen die kunnen rekenen op mantelzorgers die hen helpen, mensen die ons aller respect verdienen, en dat laten we hun ook weten. Maar laten we niet vergeten dat daarnaast er ook nog een wachtlijst is met vele honderden, zo niet duizenden mensen die eveneens in situaties verkeren waarvan we allemaal zeggen: dit kan niet, dit kunnen we niet aanvaarden, dat mogen we niet laten gebeuren. Ook daar moeten we goed rekening houden met wat het uiteindelijke doel is. Er wordt hier niet rond de pot gedraaid en er wordt hier geen verhaal opgebouwd, er wordt heel duidelijk uitgelegd: 'Waarvoor zijn we hier ook alweer allemaal mee begonnen, waarvoor dient het?' Dan denk ik dat we groepen moeten onderscheiden, ook al leunen ze soms dicht tegen elkaar aan. Er zijn mensen die nood hebben aan een voltijdse voorziening. Er zijn mensen die hun eigen mogelijkheden hebben om zorg te kopen. Maar het feit blijft dat er op dit moment te veel mensen ongelooflijk vastzitten op een wachtlijst. Daarom is er niet alleen de omwenteling in het systeem, maar ook het nodige budget.

Ik wil in dit verhaal nog inbrengen dat de communicatie naar gebruikers, betrokkenen, familieleden en voorzieningen, enorm belangrijk is. Het is een heel complex verhaal, het gaat over wat hen het meest aanbelangt. Voor mensen met een handicap gaat het over hun eigen zorg, hun eigen budget. Of nog erger: het gaat over mensen hun kind en zijn zorg en zijn budget. De communicatie is wat mij betreft niet alleen informeren, maar communiceren. Het is mijn overtuiging dat we op het vlak van de communicatie nog kunnen groeien. Dan kunnen we de komende dagen, weken en maanden – we zitten in het heetst van de strijd – veel onrust sneller capteren en kunnen we duidelijker zijn. Feitelijk zal alles wel kloppen, maar de echte empathie en inleving ontbreekt in de voorbeelden die ons bereiken. Minister, u hebt dat benadrukt.

Families van mensen met een handicap dragen veel. Daar deel ik de mening van collega Van Malderen. Voorzieningen zijn ook al zeer flexibel, vaak spontaan. Met al die partners kan tot een coherenter en sterker verhaal gekomen worden als we echt inzetten op die communicatie. Minister, ik wil u vragen wat de mogelijkheden zijn om hierin stappen te ondernemen. Het is geen melig verhaal over iets mooi inkleden. Het gaat echt over mensen met heel terechte vragen en onrust. U zegt nu: 'We gaan dat oplossen'. Ik stel me de vraag waarom dat niet eerder op een andere manier naar die mensen gecommuniceerd is, bij eender wie ze terecht komen met hun vraag.

De voorzitter: Mevrouw Van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Minister, dit is niet nieuw. Op 27 april heb ik hier al een actuele vraag over gesteld. De vraag van mevrouw Jans naar duidelijke communicatie heb ik toen ook al gesteld. Ik vroeg om duidelijke communicatie met

de ouders. U zegt dat er rond de tafel is gezeten met de ouders en een vertegenwoordiging van de ouders. Daar ben ik zeer tevreden mee, maar als ik zie dat er nog zo veel ongerustheid en onduidelijkheid is, vraag ik me af of de communicatie met de ouders wel duidelijk genoeg was. Kunt u meer uitleg geven over al die overlegmomenten? Ik denk dat er nog ergens iets schort en dat de duidelijkheid niet tot bij alle ouders komt. Anders hadden we deze ongerustheid nu niet gehad.

Mijn tweede vraag toen ging over de flexibele opvang voor de kleine, plotse meervraag. Daarover zegt u dat degenen die nu op weekdays in de voorzieningen zijn, de waarborg moeten krijgen voor 365 dagen. Dat is zeer positief. Dat zal heel wat ongerustheid wegnemen. De vraag is natuurlijk hoe we dat gaan doen. Hoe zal dat financieel allemaal in orde komen?

Het is heel goed dat we dat nu gaan bekijken voor de mensen die nu in de voorzieningen zijn, maar wat met al die mensen die nu nog gaan komen? We horen nu al ouders van minderjarigen die zich afvragen of ze hun zoon toch op internaat moeten sturen. Ze maken de bedenking dat ze die nu al meer moeten wegbrengen. Hij kan dat weliswaar niet aan, maar dan krijgen ze misschien meer budget, waardoor ze meer ademruimte hebben om alles te regelen.

Dat zal ook zo zijn bij de meerderjarigen. De mensen gaan meer vragen dan nodig. En dat kan niet de bedoeling zijn. Daarom is het heel goed om na te denken over hoe we dat kortverblijf nu gaan invullen, en om daar duidelijk over te communiceren. Een kortverblijf moet iets zijn waar mensen heel soepel een beroep op kunnen doen. Valt er iemand weg uit de thuissituatie, dan moet daar x-aantal dagen een kortverblijf voor mogelijk zijn. Daarmee zou er al wat ongerustheid weggenomen worden.

De bovengebruikelijke zorg moet ook veel harder in rekening gebracht worden. U zegt dat u die in rekening zult brengen, omdat ze daardoor een prioriteit hoger kunnen schakelen. Dat is al heel positief, maar ik zou nog een stap verder willen gaan. Kan er niet bekeken worden of de bovengebruikelijke zorg kan worden opgenomen als criterium bij de noodsituaties? Als je nu naar de criteria van de noodsituaties kijkt, is dat echt wel de heel grote nood. Dan moeten al bijna de beide ouders gestorven zijn of mag er geen broer of zus meer leven die die zorg eventueel kan opnemen.

Als je als tachtigjarige al vijftig of zestig jaar voor iemand hebt gezorgd, dan heeft dat ons ook al veel minder gekost. Wij mogen dat echt wel belonen en aan die mensen zekerheid geven: als jullie, of een van jullie beiden, er niet meer is, dan hebben we die bovengebruikelijke zorg die we in rekening nemen en dan moeten jullie niet meer wachten op zorg, dan krijgen jullie dat meteen. Als we die twee aspecten – enerzijds het kortverblijf, als stok achter de deur voor iedereen, en anderzijds de bovengebruikelijke zorg – kunnen tillen tot bij de noodsituaties, denk ik dat er een heel grote ongerustheid bij heel veel mensen wordt weggenomen, niet enkel voor de mensen die nu in de voorzieningen zijn, maar ook voor al die aanvragen van meerderjarigen, en ook de minderjarigen, dat die niet meer gaan vragen dan nodig is. Dat is waar we naartoe willen. Zij willen gewoon wat ze nu willen, maar ze mogen niet meer vragen. Ze mogen hun kinderen niet zeven dagen naar een voorziening sturen, terwijl ze dat eigenlijk niet willen. Ik vind dat wij die zorggarantie moeten kunnen bieden.

En dan is er inderdaad nog het punt van de duidelijke communicatie. Daar kan nog wel een tandje bij worden gestoken. Het is logisch dat er vragen komen, want het is een hele omschakeling. Dat beseffen we allemaal. Maar ik denk dat er toch nog een tandje bij kan worden gestoken op het vlak van communicatie.

De voorzitter: De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Minister, niemand zal ontkennen dat de omschakeling van persoonlijkeassistentiebudget naar persoonsvolgend budget gigantisch is. Dat daar een aantal praktische problemen uit voortvloeien, zal ook niemand ontkennen. Maar u zult wel moeten erkennen dat het tot ongerustheid en paniek leidt bij sommige mensen. De mail die we allemaal gekregen hebben van ouders die zich ongerust maken over de zorg voor hun kind, komt niet uit de lucht vallen. Dat is net doordat er een omschakeling bezig is, de grote transitie die de overheid op touw zet.

De kern is volgens mij de communicatie. De onrust en de paniek die ontstaan bij een omschakeling van zo'n grote omvang, moeten op een of andere manier goed gekaderd worden. Ik denk dat de overheid zich daar te weinig om bekommerd heeft. De regering en u in het bijzonder moeten daar een tandje bij steken. Zeker als er een aantal oplossingen in de maak zijn, zou dat een groot stuk van de ongerustheid moeten kunnen wegnemen.

De kern van heel het probleem is dus vooral de kloof tussen burger en politiek, nog maar eens. De communicatie tussen de overheid en de burger moet dringend verbeteren.

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Martine Taelman (Open Vld): Collega's, ik wil nog op één aspect ingaan. Ik denk dat iedereen veel begrip en empathie heeft voor de ongerustheid van de ouders. Als je een ouder van een gehandicapt kind bent, is de vraag waar je elke dag mee zit en die altijd in je achterhoofd zit: wat met mijn kind als ik het niet meer aankan? Wat met mijn kind als ik er niet meer ben? Daarom begrijpen wij allemaal dat die mensen in angst en ongerustheid leven. De collega's benadrukken dan ook terecht dat communicatie met die ouders cruciaal is. Daar moet inderdaad duidelijkheid over geschapen worden.

Minister, ik hoor u tot twee of drie keer toe zeggen dat we aan die ouders de waarborg moeten geven. Dat is cruciaal. Ik ben dan ook heel blij dat u dat herhaalt. Die boodschap moet ook aan de ouders gegeven worden. Dan zal al een heel stuk van de ongerustheid weggenomen worden.

Ik sluit me ook nog aan bij wat collega Jans heeft gezegd. We mogen niet vergeten dat we naar een rationeel gebruik van de middelen moeten en dat we ook oog moeten hebben voor de ouders die nog geen ondersteuning hebben. De schaarse middelen die er zijn, moeten ook goed gebruikt worden. Dat is een moeilijke evenwichtsoefening, maar daar moet ook rekening mee worden gehouden.

Ik hoor u zeggen dat we een waarborg moeten geven. Laat ons daar dan ook duidelijk over communiceren.

Met betrekking tot de wijzigende ondersteuningsnood hebt u gezegd dat er prioriteit wordt gegeven. Dat mag volgens mij geen grote administratieve rompslomp met zich meebrengen voor de gebruikers. Dat moet heel simpel en eenvoudig zijn en mag ook niet lang duren. Als daar ook nog garanties en waarborgen kunnen worden gegeven, denk ik dat we al een heel stuk verder zijn.

Aansluitend bij wat de collega's zeggen, wil ik dus vragen om duidelijke communicatie met de mensen over wat er hier gezegd wordt.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, ik denk eerlijk gezegd dat ik alles behalve de indruk gegeven heb dat ik hier nu erg triomfalistisch zit. Dit is een zeer moeilijke, maar ambitieuze oefening, die door het parlement in de vorige legislatuur is

goedgekeurd en waar we in deze legislatuur aan gewerkt hebben. Dat is allemaal gebeurd vanuit de terechte bekommernis van zeer velen – dat is echt geen monopolie van de ene of de andere partij – dat wij aan die situatie een fundamenteel ander antwoord moeten geven dan wat we in de opeenvolgende regeringen en legislaturen hebben gedaan.

Ik maak me daar weinig of geen illusies over: het zal jaren duren voordat dat nieuwe systeem op kruissnelheid is en gestabiliseerd is, en dat het effect dermate vertrouwenwekkend is dat mensen de juiste zorg vragen en krijgen, en dat doen vanuit de innerlijke gerustheid en het vertrouwen dat als er nieuwe situaties ontstaan, het systeem dat nieuwe aanbod ook zal mobiliseren. Dat is de kern van dat verhaal. Die omslag moeten wij maken.

Mevrouw Van den Brandt, dit is niet het inschalingssysteem van het nieuwe persoonsvolgende financieringssysteem. Dit is de techniek die, met akkoord van alle stakeholders, is gebruikt om de mensen die in het huidige gefinancierde aanbod zitten, een startpositie te geven, een rugzak waarbij ze eventueel hun recht kunnen gebruiken om uit het systeem te stappen van het aanbod dat hen nu bedient, en zelf te kijken hoe ze die zorg gaan organiseren. Dat is de oefening die nu gebeurd is.

De huidige zorggebruikers zullen, als zij van oordeel zijn dat dat ingeschaalde budget niet adequaat is om hun zorg te organiseren, perfect in staat zijn, zoals iedereen, om de juiste vraag opnieuw te stellen en te kijken of daar supplementaire budgetten voor moeten worden gemobiliseerd. De criteria die dan gehanteerd moeten worden, zijn precies dezelfde voor al degenen die zich melden en die een vraag hebben naar handicapspecifieke ondersteuning, zoals we dat in trap twee noemen.

Maar het is juist: de startpositie is binnen de enveloppe die het VAPH nu besteedt aan de zorg voor de mensen die nu van de zorg gebruikmaken. Dat gaat niemand de kans ontnemen om het te vragen. Je krijgt de absolute zekerheid. Je krijgt de continuïteit die er moet zijn: waar je nu bent, daar blijf je verzekerd van alles wat nu voor jou gemobiliseerd wordt. Daar wordt geen letter van afgedaan.

Dan kom ik bij de mensen die intensieve woonondersteuning gebruiken in een systeem van vijf dagen op vijf. Dat is historisch afkomstig uit een systeem waarbij je inderdaad toegelaten afwezigheidsdagen hebt. Maar vanuit het perspectief van de ouders zijn dat niet de toegelaten afwezigheidsdagen. Zij zeggen gewoon: ik zorg voor mijn kind en ik wil dat het in het weekend thuis is. Dat is niet de administratieve taal van het VAPH die in die mensen hun hoofd speelt. Voor die mensen zeg ik: in het engagement dat wij nemen rond de continuïteit, zit ook de zekerheid dat je, als je het thuis om een of andere reden niet meer kunt bolwerken, zeven dagen op zeven die intensieve woonondersteuning zult krijgen.

We zullen dat moeten opnemen in het besluit over de vergunde zorgaanbieders. Ik ben ervan overtuigd dat er al voldoende mechanismen zijn om een belangrijk stuk van die eventuele financiële consequenties voor de voorzieningen op te vangen. Er zullen situaties zijn die je met de noodsituatie kunt invullen, maar dat zullen ze niet allemaal zijn. Er zullen mogelijkheden van kortverblijf kunnen zijn die kunnen worden aangewend. En dan moeten we zien of er in het waarborgen van die zeven dagen op zeven nog een aantal situaties zijn waarvoor er budgettair moet worden gekeken wat daarvoor moet worden uitgetrokken. Maar ik ben er persoonlijk van overtuigd dat dat niet zulke zeer grote budgettaire consequenties zijn. Ik hoor bij de voorzieningen dat ze zich realiseren dat als je met hart en ziel voor iemand zorgt, je op een bepaald moment ook de bereidheid hebt om ook in weekendopvang te gaan.

We gaan met de voorzieningen het gesprek aan. Ik ga dat niet afdoen als een akkefietje. Dat is een ernstige zaak. Maar ten opzichte van de gebruiker en zijn

familie denk ik dat we het resultaat moeten borgen. En dat is: je kunt zeker zijn dat er zeven dagen op zeven opvang zal zijn.

Die voorzieningen doen natuurlijk geweldige inspanningen. Die hebben gebruik-gemaakt van de flexibilisering van de beschikbare middelen om meer capaciteit te genereren, meer op maat te werken. Ik ga dat absoluut niet minimaliseren. Er zijn er zeer velen in de sector die de laatste jaren in heel die transitie al een belangrijke inspanning hebben gedaan.

Als ik op het einde van mijn betoog naar de punctuele en soms pijnlijke en beklievende situatie heb verwezen, heb ik niet verwezen naar deze vraag, voor alle duidelijkheid. Deze vraag is voor mij geen punctuele aangelegenheid. Het is een fundamentele vraag, en de ombudsman heeft volgens mij ook terecht gezegd dat men moet nagaan hoe men aan die verwachtingen van die mensen een antwoord kan geven. Ik heb het over het feit dat wij in de loop van de voorbije weken ook allemaal zijn geconfronteerd met de situatie. We zijn het er allemaal over eens dat er een oplossing moet komen, maar laat ons niet vergeten dat voor een aantal van die situaties, je niet alleen moet inzetten op concrete antwoorden op de korte termijn – hoe essentieel dat ook is – maar dat het fundamentele hervormingen vraagt om dat soort situaties in de toekomst op een fundamentele manier te kunnen beantwoorden. Ik pleit er dus voor om het plan consequent verder uit te voeren en niet te vervallen in een stop-and-gopolitiek omdat het enkel zeer contraproductief zal zijn.

Een aantal onder u hebben verwezen naar suggesties over flexibiliteit en over de manier waarop instellingen toch zouden kunnen inspelen op nieuwe situaties. Dames en heren, wij hebben in de voorbije maanden uiteraard met de ouders, de gebruikersverenigingen, de voorzieningen gesproken. Er is een uitdrukkelijke bereidheid van alle voorzieningen om opvang te bieden wanneer het plots niet gaat. Daar maakt niemand in de sector – daar maak ik me sterk over – een punt van. Het is op het raadgevend comité besproken. Het is zelfs besproken als een aanbeveling voor de dienstverleningsovereenkomsten die kunnen worden afgesloten.

Het punt waarover het nu gaat, gaat wat mij betreft, iets verder dan dat. Het gaat over de vraag: ik wil de zekerheid dat als het thuis niet meer gaat, ik kan rekenen op een verblijf, zeven dagen op zeven, in een voorziening. Dat is voor mij een dimensie meer dan wat geen betoog hoeft omdat voorzieningen zich echt bewust zijn van de flexibiliteit die van hen wordt verwacht. Hier moeten we volgens mij iets duidelijker zijn, en ik durf zelfs te zeggen dat de meeste voorzieningen het er absoluut mee eens zijn dat ze het engagement zullen moeten kunnen nemen.

Mevrouw van der Vloet, ik ben het er absoluut mee eens dat als je wilt vermijden dat mensen onmiddellijk een beroep moeten doen op de zwaarste ondersteuningsnaden, je een rechtstreeks toegankelijk aanbod, kortverblijf, basisondersteuningsbudget moet organiseren waardoor mensen zonder veel administratie toegang krijgen tot ondersteuning op maat zoals ze het zelf willen organiseren. Dat is een inherent deel van het plan. Als je dat niet doet, verplicht je als het ware iedereen om vanaf het eerste moment een zware procedure en inschaling te doen, terwijl we hopen dat door zoveel mogelijk mensen die ondersteuning op een informelere manier te kunnen bieden, we de zekerheid van diegenen die op meer een beroep moeten doen, ook veel groter kunnen maken.

Ik denk dat we duidelijk moeten reageren op de signalen van de ouders van kinderen die in die voorzieningen verblijven en die de intensieve ondersteuning gebruiken. De manier waarop we dat engagement waarmaken, moeten we met de voorzieningen bespreken. Ik maak me sterk dat we het kunnen oplossen. Ik hoop dat hiermee ook het signaal is gegeven dat we met deze operatie gaan voor meer zorggarantie. Dat moeten we heel duidelijk maken aan iedereen die daarbij betrokken is.

Collega's, je kunt veel zeggen over de communicatie. Dé communicatie – dit is het budget om van start te gaan als je zou beslissen om een eigen persoonsvolgende techniek te volgen – naar diegenen die nu in de inschalingsoperatie zijn betrokken, moet nog gebeuren. Die moet nog gebeuren en zal in de volgende maanden moeten gebeuren aan de hand van de resultaten en van wat we als omkadering kunnen geven. Ik ben het er absoluut mee eens dat die communicatie zeer zorgvuldig zal moeten gebeuren om de mensen ook heel duidelijk te maken wat hun individuele positie is.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, u hebt een ongelooflijke kans gemist om mantelzorgers te erkennen in het belangrijke en warme werk dat zij doen, in hun ongelooflijke inzet.

Verschillende collega's hebben het over communicatie die meer empathisch moet zijn, die meer inlevend moet zijn. Voor mij gaat het dieper: het toont aan hoe blind ons beleid vaak is voor mantelzorgers. Mantelzorgers zijn de laatste jaren met 12 procent gedaald. Dat is niet zonder reden. Iedereen moet harder en meer werken. De dupe daarvan zijn de mantelzorgers en de mensen die moeten rekenen op mantelzorg. Mantelzorg staat voor 22 miljard euro. Als de overheid al die zorg moet overnemen, zijn we collectief failliet. De ongelooflijke inzet van die mantelzorgers is waanzinnig. Deze episode heeft vooral getoond hoe u blind bent voor deze mantelzorgers. U hebt hen in onzekerheid gebracht. Nu moet er een schadeherstelling gebeuren. Nu moeten we zeggen dat het zo niet bedoeld was en dat ze die garantie wel krijgen, maar het is te laat. Die garantie had er van bij de start moeten zijn.

Collega's, er wordt ook gezegd dat we moeten denken aan al die mensen op de wachtlijst. Het gaat niet om honderden mensen, maar om 14.000 meerderjarige mensen met een beperking die op een wachtlijst staan. Ook zo'n 4000 tot 5000 minderjarigen staan op een wachtlijst. Deze mensen staan op een wachtlijst voor aangepaste zorg. Wat we niet mogen doen – en ik vind dat heel belangrijk –, is deze mensen tegen elkaar opzetten. Wat we niet mogen doen, is tegen mensen die al zorg krijgen, zeggen dat ze wat minder krijgen omdat er nog zoveel mensen op de wachtlijst staan. Neen, de vraag van zowel de mensen op een wachtlijst, als de mensen die al zorg krijgen naar een volwaardige ondersteuning, is legitiem en terecht. Beide vragen zijn elkaar waard. Ik heb er moeite mee om te zeggen dat het met wat minder moet omdat er zoveel mensen op de wachtlijst zijn. Het moet het engagement van deze regering zijn om beide groepen een antwoord te bieden.

Het antwoord dat wordt geboden aan de mensen op de wachtlijst, is ook bijzonder cynisch. U hebt zelf gezegd dat het BOB, de 300 euro per maand die volgens het decreet bedoeld is voor mensen met een lichte ondersteuningsvraag, nu wordt toegekend aan mensen die al heel lang op een wachtlijst staan, vaak met een heel zware ondersteuningsvraag. We geven dus eigenlijk een troostprijs aan mensen in plaats van een reële zorgnoodondersteuning. Ook daar botst u met de visie van uw eigen decreet.

Ik kan alleen maar vaststellen dat zowel de manier waarop het BOB wordt toegekend als de manier waarop de PVF wordt ingevoerd, momenteel indruist tegen uw eigen principes waar u hard voor hebt gevochten en waar Groen ook achterstaat.

U hebt mij gezegd dat het geen inschalingsoperatie is. U hebt in uw slotreplik gezegd dat "met deze inschalingsoperatie nog veel moet gebeuren". Als ik het geen inschaling mag noemen, mag u het ook niet doen. En als dit geen inschaling is, toont het nog eens zo hard aan waarom deze operatie niet loopt zoals het moet. Dit moet wel een inschalingsoperatie zijn. Dit moet wel een manier zijn om die grote groep mensen in het nieuwe systeem te zetten, want deze horde zullen we

maar één keer nemen. Als dit geen inschaling is en als mensen achteraf, als ze niet content zijn, nog kunnen kiezen om wel in te schalen, dan is het wel een bijzonder gekke communicatie die u geeft. Ik hoop dat u de operatie wel als volwaardig ziet en dat de operatie, in de mate van het mogelijke, een volledige erkenning zal zijn van alle cirkels die er zijn. Dat u de mantelzorg en alle informele zorg in rekening neemt, erkent en beloont en eindelijk het respect geeft dat men verdient.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp·a): Voorzitter, woorden genoeg, maar waarom zijn zoveel mensen dan zo ongerust? Omdat er gewoonweg geen daden zijn. Minister, u hebt alweer geen klare antwoorden gegeven waar mensen concreet op wachten.

De eerste hamvraag is en blijft – en dat is al heel lang een vraag die blijft hangen: werkt mantelzorg hinderend in de garantie dat je de zorg krijgt in functie van de zorgzwaarte op het moment dat je die nodig hebt? Die vraag wordt door iedereen, ook door u, beantwoord met: 'Dat kan en mag niet de bedoeling zijn.' Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn. We zouden die vragen die gesteld zijn vanuit de meerderheid en de oppositie niet stellen als dat nu net vandaag op het terrein wel gebeurt. Minister, u vraagt geduld omdat er een fundamentele transitie bezig is. Hoe kunt u nu een fundamentele transitie opzetten als u zelf het draagvlak van die transitie onderuithaalt door eigenlijk iets te doen wat fundamenteel ingaat tegen de basisprincipes van uw eigen beleid dat u claimt te voeren? Dat is wat hier vandaag gebeurt. U haalt zelf het draagvlak voor uw hervorming onderuit.

Nog dit: mensen de garantie bieden dat zichzelf of hun kinderen de zorg zullen krijgen die ze nodig hebben op het moment dat men die mantelzorg niet meer kan aanspreken of niet meer zoveel kan aanspreken, is de beste garantie voor mensen die op de wachtlijst staan dat zij aan bod komen. Dat betekent dat we het systeem niet gaan overbevragen. Laat ons geen tegenstellingen creëren die er niet zijn. Zorggarantie bieden is zowel goed voor diegenen die vandaag al in het systeem zitten als voor diegenen die aan het wachten zijn. Eigenlijk staat dat ook al met zoveel woorden in de Perspectiefnota 2020.

Dan blijft de vraag – mevrouw van der Vloet heeft ze gesteld, en ook mevrouw Jans heeft ze gesteld – hoe we de garantie gaan bieden dat mensen die 365 dagen op 365 zorg nodig hebben, die ook zullen krijgen. U hebt in fine verwezen naar het besluit rond de zorgaanbieders. Het blijft de vraag hoe u dat ziet in combinatie met de urgentiegroepen waarvan mevrouw van der Vloet terecht heeft gezegd dat het al een heel dramatische terugval moet zijn in aanbod vanuit de mantelzorg om effectief die urgentie te krijgen. Ik vind een bondgenoot in mevrouw van der Vloet. Binnen welke termijn ziet u het besluit als de doorlooptijd van dossiers? De aanleiding van dit debat is de situatie van een gezin met mensen van 81 jaar. Als er plots iets gebeurt, binnen welke termijn kunt u die garantie geven? Hoe gaat u dat doen?

Minister, ik kan alleen maar vaststellen dat u hier al een jaar geleden voor bent gewaarschuwd via het raadgevend comité. Ondertussen hebt u klaarblijkelijk nog geen stappen gezet. Het blijft bij woorden.

Ik wil niet bitter worden. Ik wil vooral blij zijn omdat hier vandaag een signaal is gegeven dat u gewoon niet kunt negeren. Kamerbreed heeft het parlement, bijna in unanimiteit, u de opdracht gegeven om dit anders en beter te doen. Mevrouw Jans heeft gewezen op het gebrek aan empathie. Iedereen heeft iets gezegd over de communicatie. Ik ben het daarmee eens, maar het zal meer moeten zijn dan louter de communicatie, want we hebben allemaal gewezen op de noden. Minister, u kunt dit niet naast u neerleggen. U kunt geen geduld vragen omwille van de grote transitie, u moet vandaag concrete oplossingen bieden aan concrete vragen van mensen. Ik verwacht dat u dat op korte termijn ook doet.

De voorzitter: De interpellatie en de vraag om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van VAP-dagen (vrijstelling van arbeidsprestaties)
– 366 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over kwaliteitsvol werk voor zorgpersoneel
– 448 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, VAP-dagen zijn dagen met vrijstelling van arbeidsprestaties, ook wel 'rimpeldagen' genoemd. Het zijn extra verlofdagen voor werknemers ouder dan 45 jaar uit de sociale/non-profitsector. Naargelang de leeftijd kunnen ze oplopen tot 3 dagen per maand en dus tot 36 dagen per jaar. Het is een specifiek stelsel voor deze sector om de job werkbaar te houden voor ouder wordende werknemers in de zorg.

Intussen moeten we allemaal langer werken. In april 2016 stelde ik u al een vraag over het personeelsbeleid binnen de welzijnssector. Ik vroeg toen of het in een theoretische denkoefening zou kunnen dat VAP-dagen er zouden zijn voor het zorgpersoneel en dat we het ondersteunend en administratief personeel hiervan zouden vrijstellen zodat er ruimte komt om het zorgpersoneel te versterken. Uit het antwoord op een schriftelijke vraag van mezelf maakte ik ook op dat er geen systematische registratie bijgehouden wordt van het aantal opgenomen VAP-dagen, alsook niet van het aantal voltijdsen in een ondersteunende en administratieve functie die deze dagen opneemt.

Voor de VAP-dagen kregen de welzijnsvoorzieningen vroeger een compensatie. Sinds 2011 is dit niet langer het geval: de compensatie zit vervat in de jaarlijkse subsidie en er is geen uitsplitsing meer mogelijk.

Nu, de Federale Regering heeft beslist in het kader van de begroting 2017 maar na overleg met de sociale partners en niet voor het jaar 2017 zelf, om de rimpeldagen binnen de ziekenhuizen te herbekijken. Meer bepaald zou het gaan om een schrapping van de extra vrije dag per maand voor 45- tot 50-jarige werknemers. Er wordt gekeken naar een beperking van dit soort VAP-dagen voor ondersteunend personeel en voor het management administratief personeel.

Dit is een heel belangrijk en interessant debat, omdat er niet alleen de vaststelling is van wat er op het federale niveau gebeurt, maar ook omdat er nog niet zo lang geleden een VIONA-studie (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarkttrapping) is opgeleverd waarin enkele opmerkelijke cijfers stonden, die ik hier kort wil aanhalen. Er wordt gezegd dat VAP-dagen goed zijn voor ongeveer 2,5 procent van het arbeidsvolume. In de paritaire comités die in die studie werden bekeken, gaat het om 3000 koppen en 2700 vte's, die niet beschikbaar zijn om zorg te verlenen omdat ze recht hebben op VAP-dagen.

In de studie zat ook een heel belangrijk luik waarin die VAP-dagen werden geëvalueerd met de werkgevers. Sommige cijfers zijn heel frappant. 78 procent van de organisaties geeft aan dat wanneer er VAP-dagen worden opgenomen, er geen compensatie wordt gepland voor de werknemers die niet aan het werk zijn omdat ze genieten van VAP-dagen, of maar zeer gedeeltelijk worden gecompenseerd. 80 procent voorziet slechts in een gedeeltelijke of geen compensatie.

Een op vijf organisaties gaat over tot het beperken van een aantal activiteiten vanwege de VAP-dagen. 60 procent van de werkgevers geeft aan dat het recht op VAP-dagen een drempel is om oudere werknemers in dienst te nemen. Dat is heel straf. Aan dat cijfer kunnen we niet zomaar voorbijgaan. Driekwart gaat niet akkoord met de stelling dat VAP-dagen opnemen geen invloed heeft op het werk van de collega's. De helft zegt dat het opnemen van VAP-dagen de continuïteit in de dienstverlening in gevaar brengt.

Minister, ik denk dat u vertrouwd bent met die studie en die cijfers. Toen die eerder dit jaar uitkwamen, werd er ook op gereageerd. Op Sociaal.Net werd gezegd dat VAP-dagen geen positief effect blijken te hebben op de langdurige afwezigheid en dat het aantal VAP-dagen met bijna 20 procent of meer zal groeien tot 20.000 verlofdagen.

Minister, als ik die cijfers bekijk en de evaluatie van het VIONA-rapport, die uiteraard veel uitgebreider is, heb ik enkele vragen voor u. Wat gaan we daar in Vlaanderen mee doen? Wordt er een denkoefening over gemaakt of niet? Het is belangrijk te stellen dat niemand van plan is of met de idee speelt om verworven rechten aan te pakken. Die blijven altijd verworven voor mensen die vandaag recht hebben op VAP-dagen, maar we kunnen wel een oefening doen om in de toekomst te kijken – als iedereen toch wordt aangezet om langer te werken – of we geen optimalisaties kunnen doorvoeren die ertoe leiden dat er meer zorg is voor de zorgbehoevenden, en dat we de mensen die moeten blijven werken omdat hun collega's VAP-dagen opnemen, niet uitpersen tot op een niveau dat ze de zorgsector zouden verlaten.

Minister, hoe staat u tegenover het idee om na te gaan wat de federale maatregel, vertaald naar het Vlaamse niveau, zou opleveren? Wat zouden de voor- en nadelen kunnen zijn? Bent u van plan na te gaan hoe we een duidelijke en transparante gegevensdatabank over het gebruik van de VAP-dagen kunnen opstellen? Blijkbaar hebben we die vandaag niet.

Minister, u kondigde in antwoord op mijn vorige vraag aan dat er in overleg met de sociale partners zou worden bekeken met welke maatregelen het arbeidsvolume op peil kan worden gehouden in de socialprofitsector. Welke stappen zijn er gezet in dit overleg?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Waar komen de rimpeldagen vandaan? Ze zijn er gekomen doordat er op een bepaald moment een tekort was aan verpleegkundigen op het federale niveau. Er werd vastgesteld dat heel veel mensen uitstroomden uit hun loopbaan op een bepaalde leeftijd omdat het een heel zware job is. Continu zorg verlenen aan mensen is intensief en zwaar. Die rimpeldagen hebben dus hun geschiedenis.

Als de Federale Regering vandaag beslist om die rimpeldagen zomaar af te schaffen, dan gaat ze voorbij aan het feit dat die ooit een oorzaak hebben gehad. Ik reken er eigenlijk op dat de regering eerst een debat aangaat met de sociale partners, dat ze het systeem eventueel herbekijkt, dat ze het hele systeem van werkbaar werk herbekijkt. Dan verwacht ik dat er een plan, een coherente visie komt op hoe men werkbaar werk in die sector voor jonge en oudere werknemers mogelijk maakt. Verlangen dat mensen van hun 20 tot hun 60 of 67 jaar volledig voor een zorgcarrière gaan, is niet vanzelfsprekend. Het is een zware, intensieve job en dat heeft een impact op de haalbaarheid van hun werk.

Minister, hoe staat u tegenover de beslissing van de federale overheid om die rimpeldagen te herbekijken? Het valt nog te bezien hoe het gaat, ze zouden enkel de leeftijdsgrens van 45 jaar optrekken, maar de bedoeling is wel om te

besparen. Het is niet de bedoeling om de middelen voor werkbaar werk anders in te zetten, het is duidelijk een besparing. Op die manier kunnen we net iets meer uit onze werknemers persen dan we vandaag al doen, maar de gevolgen voor de uitstroom en de burn-out zullen groot zijn als dat niet gebeurt in een volledig plan voor werkbaar werk.

Ik reken erop dat de Vlaamse overheid een hechte relatie koestert met haar zorgpersoneel. De Vlaamse overheid heeft ook veel zorgpersoneel onder haar hoede. Nadat federaal was beslist om die rimpeldagen in te voeren, is Vlaanderen onmiddellijk gevolgd. De mensen die dagelijks die zorg verlenen, die met passie en engagement op de werkvloer staan, dat zijn ook uw bondgenoten, want zij maken uw beleid waar. Ik maak me zorgen, want ik ga ervan uit dat u die zou koesteren, dat u de dialoog continu met hen zou aangaan. In dezelfde periode dat we lezen dat de federale overheid de rimpeldagen wil afschaffen, krijgen we ook te horen van de vakbonden dat ze op de deur kloppen om te praten over een nieuw Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA) omdat het vorige is afgelopen met enkele voorstellen over werkbaar werk, maar dat ze geen gehoor krijgen.

De Vlaamse Regering laat een heel belangrijke bondgenoot, het zorgpersoneel, in de kou staan. Die mensen staan daar wel en willen praten, en tegelijk komen er berichten over zaken die worden afgeschaft, niet omdat men een beter systeem op poten wil zetten, maar omdat men wil besparen. Dat zijn nu net niet de mensen op wie we nog eens moeten besparen.

Minister, zult u het stelsel van de rimpeldagen behouden in de Vlaamse Regering? Zult u de eisen van de vakbonden naar aanleiding van het aflopen van VIA 4 ernstig nemen? Welk overleg is er al gebeurd met de vakbonden en welk overleg is er nog gepland? Hoe zult u kwaliteitsvol werken in de zorgsector garanderen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: De VAP-dagen of rimpeldagen werden ingevoerd met het VIA 2-akkoord dat betrekking had op de periode 2000-2005. Het doel van deze maatregel was de vervroegde uittreding van de oudere werknemers tegen te gaan en hun tewerkstellingsgraad te verhogen. Daarmee liep de welzijnssector voor op het algemene doel om werknemers langer aan het werk te houden.

De maatregel genereerde destijds geen extra loonkosten. Uiteraard daalt wel het beschikbare arbeidsvolume. Daarom werd voorzien in vervangende tewerkstelling voor de som van omgerekend 11 miljoen euro voor het zorgpersoneel en 9 miljoen euro voor het niet-zorgpersoneel over alle deelsectoren van het VIA 2-akkoord heen.

De financiering van de maatregel werd ingekort op de beschikbare loonmarge uit de periode 2000-2005. In de plaats van een lineaire loonsverhoging – 2 procent of 0,4 procent per jaar – toe te kennen, werden de middelen geïnvesteerd in een leeftijdsbewust personeelsbeleid.

De financiering van de maatregel werd ingekanteld in de algemene financiering van de verschillende sectoren. Binnen het goed bestuur lijkt het ons geen goed idee om de overheidsdiensten te vragen om voor elke specifieke maatregel een aparte administratie bij te houden, wat verder ook voor de werkgevers een bijkomende administratieve belasting zou betekenen. We zijn ook niet van plan om een databank op te starten. Uiteraard is het wel belangrijk de kerncijfers te monitoren en een beleidsondersteunende gegevensverzameling te organiseren.

Bij de evaluatie van de VAP-dagen zijn er verschillende stellingen ingenomen. De studie illustreert dat ook. Er zijn er die opmerken dat de toekenning van de VAP-dagen op het eerste gezicht misschien buitensporig is. Maar in andere sectoren en bedrijven kozen de sociale partners echter voor een lineaire arbeidsduurvermindering.

Er zijn er ook die een veeleer positief gevoel overhouden aan het systeem, terwijl u hebt verwezen naar de meer negatieve signalen.

De beslissing tot inkorting van de rimpeldagen is genomen door de federale overheid en geldt enkel voor de federale sectoren en niet voor de sectoren die bij de zesde staatshervorming aan de gemeenschappen werden overgedragen zoals bijvoorbeeld de woonzorg. Hierover werd voorafgaand geen overleg met de regio's gevoerd. En op het Vlaamse niveau zijn er, bij mijn weten, op dit ogenblik geen plannen om de maatregel in te voeren.

Het is belangrijk om in dit kader te focussen op het geheel van de eindeloopbaanmaatregelen. Ik verwijs hierbij ook naar de studie 'Versterking van het arbeidsvolume in de social-profitsector in Vlaanderen' die in het kader van VIA werd uitgevoerd door het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA), waarbij we hebben getracht om specifiek meer inzicht te verschaffen in de relatie tussen diverse stelsels van arbeidsduurvermindering en inactiviteit, het gebruik ervan en de te verwachten capaciteitsproblemen en -oplossingen in de verschillende deelsectoren.

Voor de vraag over de garantie naar kwaliteitsvol werk in de welzijnssector, verwijs ik naar het derde actieplan van de Vlaamse zorgambassadeur waarmee we volop aan de slag zijn. We zetten in op een aantal aspecten van innovatie in de organisaties van de zorgcampagne over instroom, zijinstroom, diversiteit op de werkvloer. Het is een vrij omvangrijk pakket van acties die we ondernemen. We zetten natuurlijk ook in op de extra financiering voor situaties waarin de zorgzwaarte aan het stijgen is, meer bepaald in de sector van de residentiële ouderenzorg.

Wat met het federale niveau, wat met het Vlaamse niveau? Op het federale niveau zijn er maatregelen genomen waarvan sommigen zich afvragen wat de gevolgen zijn op het Vlaamse niveau. Ik verwijs dan naar maatregelen die zijn genomen op het federale niveau om in het kader van de implementatie van IFIC, een functieclassificatiesysteem voor de social-profitsectoren, en de bijkomende financiering daarvan voor de private ziekenhuizen. Elk bestuursniveau heeft zijn eigen autonomie, maar als u zegt dat wat de ene moet, de andere ook moet, dan heeft dat consequenties in verschillende richtingen.

Het is te vroeg om uitspraken te doen over de sectoren die tot de Vlaamse bevoegdheid behoren omdat dit deel kan uitmaken van de toekomstige onderhandelingen met de werknemers en de werkgevers. Ik kan bevestigen dat ik de eisenbundels van de vakbonden heb ontvangen. In de schoot van de regering bekijken we momenteel hoe we daarmee zullen omgaan.

Wat vaststaat, is dat met de zesde staatshervorming en een aantal maatschappelijke en beleidsmatige evoluties het bestaande kader voor sociale onderhandelingen aan de grenzen van zijn mogelijkheden is gekomen. We moeten daar grondig over nadenken. Concreet denk ik hierbij niet alleen aan het effect van maatregelen op verschillende overheidsniveaus, maar ook aan de komst van nieuwe spelers die actief zijn in het welzijnslandschap, de ontwikkeling naar nieuwe financieringssystemen, de afnemende relevantie van de rechtsvorm waarbinnen men zijn activiteiten gestalte geeft, het onderscheid dat wordt gemaakt tussen private en publieke actoren en dat steeds minder relevant is. Het is nodig een grondige reflectie te maken binnen het kader waarin het overleg moet plaatsvinden.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Mevrouw Van den Brandt zei dat het zorgpersoneel in dezen onze bondgenoot is. Daarmee ben ik het helemaal eens. Het is ook vanuit die bekommernis dat ik de vraag stel. Een maatregel die ooit is ingevoerd om de werkdruk te verlagen, resulteert namelijk bij

sommigen in het verhogen van de werkdruk. Dat kan je ook lezen in het onderzoek dat al is geciteerd. Er zijn mensen die op hun vrije dag vrijwilligerswerk moeten komen doen bij hun eigen werkgever om ervoor te zorgen dat hun werk ook effectief kan worden gedaan. Er zijn subsectoren in de socialprofitsector waar zeer veel oudere mensen werken. Die komen vandaag tot de vaststelling dat, als iedereen zijn VAP-dagen opneemt, het werk gewoon niet meer kan worden gedaan. Dat is een belangrijke bekommernis die wij moeten hebben. Het gaat hier over onze bondgenoten in het verstrekken van de hulp die wij decretaal opleggen en die wij beloven aan de Vlaming die hulp nodig heeft. Ik vind dat een belangrijke opmerking.

Minister, u zegt dat de geciteerde studie zowel positieve als negatieve elementen bevat. Dat is waar. Ik heb u daarnet ook de percentages gezegd. De studie focust op het werkgeversgedeelte. Dat is het enige kwantitatieve dat we daaruit kunnen halen. Een aantal van die cijfers moeten ons goed doen nadenken over wat we daarmee doen en wat we daarmee aan werkdruk creëren op de werkvloer voor mensen die minder dan 45 jaar oud zijn.

Minister, volgens u heb ik gezegd: 'Wat het ene beleidsniveau doet, moet het andere ook doen. Als je a zegt, moet je ook b zeggen.' Dat is niet wat ik heb gezegd. Ik heb gewoon gezegd: 'Er zijn op het federale niveau maatregelen genomen die zij kunnen nemen binnen hun eigen bevoegdheid.' Wij hebben een aantal andere bevoegdheden, we moeten absoluut geen copy-paste doen. Dat was ook niet mijn pleidooi. Maar ik wil wel goed weten wat het effect is en of wij voldoende zijn voorbereid op een denkoefening wanneer dit onderwerp aan bod zal komen.

U hebt vorige keer gezegd dat u moeilijk kunt uitsplitsen hoeveel procent er ondersteunend is en hoeveel procent management. U kunt moeilijk zeggen waartoe het zou leiden indien we die rimpeldagen zouden beperken, bijvoorbeeld tot personeel dat rechtstreeks in contact staat met de zorgbehoevenden.

Minister, als we er de kerncijfers bij nemen van de medewerkerskengetallen van het Vlaams Welzijnsverbond is het vrij gemakkelijk te zien dat ongeveer 27 procent van alle mensen die zijn tewerkgesteld in de zorg in een ondersteunende functie werken of in een managementfunctie. Het gaat om gigantische aantallen. Als je dat loslaat op een social profit waarin 300.000 mensen werken en stelt dat 2,5 procent van het arbeidsvolume VAP-dagen zijn, dan zit je aan 7500 koppen. Ik redeneer heel kort door de bocht. Als een kwart van die VAP-dagen in de toekomst en op kruissnelheid niet meer van toepassing zou zijn op management- of ondersteunende functies, dan gaat het over bijna 2000 mensen die rechtstreeks zorg zouden kunnen bijleveren in heel dit gegeven. Het is een oefening die de moeite loont om te maken, zeker nu ze op federaal niveau wordt gemaakt.

Ten eerste, het gaat over een gigantische impact. Ten tweede, we creëren bijzondere situaties. Het is niet zo dat we het federale model moeten kopiëren, maar we moeten wel kijken naar de realiteit van de werkvloer. In een sector als de kinder- en jeugdpsychiatrie zijn er mensen tewerkgesteld die soms naast elkaar werken, die ongeveer hetzelfde werk doen, maar een totaal andere eindeloopbaanregeling hebben. Ik zeg niet dat zoiets niet kan, ik zeg alleen dat we daar goed op moeten zijn voorbereid. We moeten weten wat we doen. We moeten alle opties hebben bekeken om te zien of het niet verstandiger is om ons te aligneren. Nemen wij binnen onze bevoegdheid eenzelfde soort maatregelen of niet? Ik vind dat er daarnaar verdere studie moet worden gedaan.

Ten derde, er zijn wel een aantal dingen waarover we zouden kunnen nadenken: niet alleen over hetgeen waarover ik al heb gesproken, maar ook over het feit dat als je een zijinstromer bent in de socialprofitsector en je bent een 45-plusser, je meteen recht hebt op die VAP-dagen, ook al kom je van een totaal andere soort tewerkstelling. Vandaag, in een budgettaire moeilijke context, in een landschap waar

veel meer Vlamingen zorg nodig hebben en waar iedereen veel langer moet werken, kennen we aan bepaalde mensen in de helft van hun loopbaan, mensen die nooit in contact komen met een zorgbehoevende, extra vakantiedagen toe. Wij moeten hierop voorbereid zijn. Minister, wat zou de impact zijn van het doorrekenen van een gelijkaardige beslissing, van een federale maatregel, op het Vlaamse beleid?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): De heer Parys zegt dat hij de werknemers als bondgenoot ziet. Dat doet mij plezier. Daarna vraagt hij echter of we niet kunnen berekenen of we die besparingsoefening ook op Vlaams niveau kunnen doen.

We moeten de oefening omdraaien. We hebben personeel dat hard werkt, met engagement en overtuiging. Wat hebben die mensen nodig om het vol te houden en het goed te doen? Vandaaruit moeten we maatregelen nemen. Dat is een heel andere oefening dan te zeggen: 'Vinden we die rimpeldagen tof of niet? We zullen ze afschaffen.' Nee, vertrek van onderuit. Bekijk samen met de werknemers – dan zijn de vakbonden uw eerste bondgenoot – wat zij nodig hebben om aan de slag te gaan. De vakbonden zelf hebben een aantal voorstellen gedaan. Ik ben ervan overtuigd dat ze zullen openstaan voor tegenvoorstellen en voor een dialoog daarover. Ga samen met die sector aan de slag. Bekijk met de mensen zelf wat nodig is, voor mensen jonger dan 45 jaar en mensen ouder dan 45 jaar.

Wat alvast niet werkt, is dat steeds minder mensen meer zorg moeten verlenen, dat mensen onder druk worden gezet om alsmaar meer en harder te werken en dat ze niet de zorg kunnen geven die ze willen geven, omdat ze met te weinig personeel zijn. Wat ook niet helpt, is jaar na jaar de werkingsmiddelen bevrozen, zodat je daar een heel decennium geen index op krijgt.

Er is meer nodig om werkbaar werk mogelijk te houden. We mogen dat niet in een besparingsoefening zien, absoluut niet. Integendeel, het mag een investeringsoefening zijn. We moeten aan de slag gaan.

Minister, ik ben blij dat u die rimpeldagen niet zomaar wilt afschaffen. U hebt een plan rond werkbaar werk en werken in de zorg. U geeft dus een aantal zaken. Tegelijkertijd zegt u dat u het pakket van de vakbonden hebt ontvangen, gelezen en dat u binnen de regering zult bekijken wat u ermee zult doen. Ik heb het even opgezocht: het pakket dateert van 16 juni 2016. Vandaag zijn we bijna zes maanden verder en zegt u: 'We bekijken wat we ermee zullen doen.' Dat is een toch wel eerder trage reactietijd, vooral omdat ik ervan overtuigd ben dat u, voordat de vakbonden u die brief met hun eisen hebben gestuurd, op zijn minst wist dat een dergelijke oefening gaande was. U weet ook al een tijdje dat VIA 4 is afgelopen en dat er dus een VIA 5 nodig is. Dit is dus geen nieuwe vraag, ze komt niet uit de lucht gevallen. Toch zegt u dat we nog nergens staan en dat we überhaupt niet weten of we voort willen gaan met dit model van sociaal overleg. Daarover maak ik me heel veel zorgen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Het aantal VAP-dagen zoals ze vandaag bestaan, drijft de werkdruk op de werkvloer enorm op. De werkdruk is enorm toegenomen. Er is ook heel wat uitval, omdat de mensen die overblijven op de werkvloer, te weinig in aantal zijn om het werk te doen en bijgevolg fysiek en psychisch onderuitgaan.

Het voordeel dat men heeft willen bieden aan de ouderen, wordt vandaag door de jongere werknemers gefnuikt. De VAP-dagen hadden tot doel om mensen die in de zorg staan en onregelmatige uren hebben, te compenseren. Dat systeem is onder druk uitgebreid naar mensen die geen nachten doen, die niet vroeg of laat werken.

Het zijn budgettair moeilijke tijden. De belasting voor wie verzorgende taken op zich neemt, is zo groot dat er wordt afgehaakt. We moeten de middelen focussen op wie verzorgende taken heeft.

We moeten vooral goed nadenken over het systeem van de VAP-dagen, het effect ervan op het al dan niet langer werken, maar ook het effect ervan voor al diegenen die op de werkvloer achterblijven.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, iedereen beseft dat het een heel complexe oefening is, die ook budgettair enorme implicaties heeft. In die zin beseft iedereen, ook alle betrokkenen, dat er veel schroom is om een debat te starten waarvan we niet weten waar het zal eindigen. Dat is de realiteit, daarover moeten we eerlijk zijn.

U hebt verwezen naar de studie over deze maatregel. Het is heel duidelijk dat de verschillende betrokken partijen niet allemaal dezelfde conclusies trekken uit die studie. Sterker nog, ik heb de indruk dat sommigen de conclusies van die studie zelfs niet aanvaarden als zijnde juiste conclusies. Het is een hele oefening. Sommigen putten daaruit argumenten zoals u er een aantal selectief hebt gegeven. Maar anderen zetten daar andere argumenten tegenover. Het is dus zeker geen zwart-witverhaal.

Mevrouw Van den Brandt, het is nogal duidelijk dat wij – in alle bescheidenheid – regelmatig overleg hebben met syndicale organisaties. In de laatste jaren hebben wij een aantal transities gedaan, hebben we gesubsidieerde contractuelen (geco's) en DAC-statuten (derde arbeiderscircuit) geregulariseerd, de werkdruk, de zorgzwaartefinanciering aangepakt enzovoort. We installeren raadgevende comités waarin de sociale partners aanwezig zijn. Ik denk dat we toch mogen stellen dat we regelmatig overleg hebben. We realiseren ons zeer goed dat dat tot de normale gang van zaken behoort.

Ik kan daar niet onderuit. Er zijn in dat landschap inderdaad federale bevoegdheden en Vlaamse bevoegdheden. Er is interferentie met elkaar. Dat is duidelijk. Dat verrijkt ook altijd de financiële vraagstelling. Maar er zijn ook nieuwe spelers op de markt. Het Rekenhof heeft een grondige analyse gemaakt van het laatste sociale akkoord in de welzijnssector. Als ik het even samenvat, zegt die analyse: 'U hebt dat akkoord correct uitgevoerd, maar het is gewoon totaal ondoorzichtig en onbeheersbaar geworden.' Er zijn dus ook fundamentele vragen aan de orde. Het is niet de eerste keer dat ik dat aangeef. Sociale partners zullen daarover moeten spreken met elkaar. Het is een vrij complex verhaal. De overheid is niet diegene die daarover de verantwoordelijkheid heeft of daarvoor initiatief moet nemen. Het gaat in diverse richtingen: de positie van de social profit in het klasieke sociale overleg, de aanwezigheid in de SERV enzovoort. Het is een vrij omvangrijk maatschappelijk debat. Ik beschouw het niet als een debat dat behoort tot het vakgebied van één minister uit de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ik blijf aandringen op het feit dat we ons daarop moeten voorbereiden. We moeten een studie maken over wat het betekent mochten wij een aantal van de maatregelen waarover we hier debat hebben gevoerd, ook effectief doorvoeren.

Ik ben het op één punt al zeker met mevrouw Van den Brandt eens, wanneer zij zegt: 'Wat niet werkt, is minder mensen voor meer zorg.' We hebben het er uitgebreid over gehad. Een van de conclusies van de studie waar je niet omheen kunt, is dat dat net het effect is op de werkvloer en dat dat ook zo wordt ervaren. Als er een bijstelling moet komen in het belang van de zorgbehoevenden, in het belang van de Vlaming die nood heeft aan zorg, in het belang van diegene die in

de leeftijdscategorie 45 min valt, dan moeten wij daarover durven te debatteren. Ik besef heel goed dat dat een heel moeilijk onderwerp is. Maar als we dat doen met respect voor het behoud van verworven rechten, moeten we dat debat durven aangaan, ook hier in dit parlement.

Met de insteek voor de zorg, met de insteek voor de beheersbaarheid van het werk voor het personeel dat geen recht heeft op dergelijke regelingen, moeten we durven nadenken over wat een oefening, zoals die vandaag op het federale vlak gebeurt, zou kunnen betekenen voor het Vlaamse welzijnslandschap.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Als de collega's van de meerderheid het ernstig nemen met wat ze zeggen, dat er namelijk genoeg personeel moet zijn om werkbaar werk te hebben, ga ik ervan uit dat de personeelsomkadering in de rusthuizen binnenkort omhooggaat, dat de personeelsomkadering in de verschillende sectoren omhooggaat. Dat zal veel meer impact hebben dan enkel het afschaffen van die VAP-dagen.

Ik herhaal ook dat het afschaffen van een regel enkel kan in een context waarin je een heel pakket maakt rond werkbaar werk, in overleg met de betrokkenen op het veld zelf.

Minister, u zegt dat u wel regelmatig overleg hebt. Dat wil ik niet ontkennen, maar in het kader van een nieuw VIA-akkoord is er geen overleg. U zegt dat dat niet enkel uw verantwoordelijkheid is. Dat is waar, ook andere ministers zijn daarover geïnterpelleerd. Maar ik zit hier nu voor u en ik ondervraag u daarover als een van de leden van de Vlaamse Regering. Dat zorgpersoneel heeft een terechte vraag. Als u niet gelooft in een VIA-akkoord, dan moet er een alternatief komen, maar dan ga ik er wel van uit dat u op de brief van de verschillende vakbonden reageert en uitlegt waarom u die manier van werken niet wilt en welke manier u wel wilt. Zo start er tenminste een dialoog over hoe we dan wel voortgaan en moeten we niet langer vaststellen, samen met de vakbonden, dat er sinds juni op een aanzet, het reiken van een hand, geen antwoord komt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Griet Coppé aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de financiële toegankelijkheid van thuiszorg
– 426 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de studie van de Koning Boudewijnstichting over mantelzorg
– 446 (2016-2017)**

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, op vraag van de Koning Boudewijnstichting (KBS) voerde de Université catholique de Louvain (UCL) een groot-schalig kwantitatief onderzoek naar de situatie van mantelzorgers van thuiswonende ouderen. Men bekeek vooral de situatie van 5201 kwetsbare 65-plussers en hun mantelzorgers, op basis van gegevens van het RIZIV en andere databanken enerzijds en diepte-interviews met mantelzorgers anderzijds.

De resultaten werden gelanceerd en er waren vier aanbevelingen voor de overheid. Ik noem ze op. Mantelzorgers kunnen hun rol alleen ten volle spelen als de

overheid hun specifieke noden erkent en zorgnetwerken stimuleert. Een regelmatige opvolging van de evolutie van een zorgsituatie is nodig, eventueel via de inzet van een trajectbegeleider. Er is nood aan een debat rond tijdscrediet voor zorg. Er bestaat een grote nood aan respijtzorg: op de bestaande diensten wordt maar weinig beroep gedaan, namelijk tussen 2 en 6 procent bij niet-inwonende mantelzorgers en tussen 4 en 14 procent bij inwonende mantelzorgers.

Een opvallende vaststelling in de studie betreft de correlatie tussen het sociaal-economisch profiel van ouderen enerzijds en het invoeren van formele hulp anderzijds. Dat verwonderde mij een beetje omdat ik u in juni 2015 een schriftelijke vraag stelde of we effectief een zicht hadden op de gebruikers van diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg ingedeeld naar inkomenscategorieën. Door de wet op de privacy kon daarover geen informatie beschikbaar gesteld worden. Nu zou dit met deze studie wel kunnen. Men maakt de verdeling volgens arme of rijke gemeenten.

In de 25 procent armste gemeenten doet slechts 51 procent van de ouderen met fysieke zorgbehoeften zonder inwonende mantelzorgers een beroep op verpleegkundige zorg. In de 25 procent rijkste gemeenten is dat 62 procent. Bij inwonende mantelzorgers is de kloof tussen de twee types gemeenten nog groter. Ook voor gezinszorg gaat deze conclusie op: 85 procent van de zorgbehoevende alleenwonende ouderen in rijkere gemeenten krijgt gezinszorg. In armere gemeenten is dat maar 72 procent. In het kader van de vermaatschappelijking van de zorg is dit toch een aandachtspunt. Formele thuiszorg moet immers voor iedereen haalbaar zijn, vooral dan bij de mensen met een stijgende zorgbehoefte.

De bijdrage van mantelzorgers aan de zorg en samenleving kan moeilijk overschat worden. Er zijn grenzen voor mantelzorgers. Vanuit de Vlaamse overheid werden reeds verschillende studies gevoerd naar de noden van mantelzorgers. Op basis van deze studies maakte u reeds een eerste Vlaams mantelzorgplan op met meer dan honderd acties. Een van de voorgestelde acties luidt: "De integreerbaarheid van opgedane ervaringen in pilootprojecten over de rol van een zorgbegeleider/zorgbemiddelaar voor zorgvragers en mantelzorgers binnen integrale zorgconcepten, wordt onderzocht." Daarmee wordt aan een van de vier aanbevelingen van de overheid reeds opvolging gegeven.

Door de uitblijvende economische groei is het aantal subsidiabele uren gezins- en aanvullende thuiszorg de voorbije jaren gestagneerd. In de beleidsbrief Welzijn 2016-2017, die binnenkort ter bespreking wordt voorgelegd, luidt het: "In 2017 voorzien we in een groeipad voor gezinszorg dat ook rekening houdt met de demografische evolutie."

Naar aanleiding van deze studie en de conclusies, had ik graag volgende vragen gesteld. Minister, ziet u een verband tussen het inkomen van een zorgbehoevende en de vraag naar formele thuishulp? Stellen zorgbehoevenden met een lager inkomen de vraag naar formele zorg uit? Zal er in 2017 een stijging zijn in het aantal subsidiabele uren gezins- en aanvullende thuiszorg? Misschien kan er al een tipje van de sluier worden opgelicht voor het jaar dat eraan komt. Hoe zult u de stap naar formele thuiszorg verkleinen? Moet er nog een grote communicatiecampagne worden gevoerd? Hoe staat u tegenover het invoeren van een trajectbegeleider voor mantelzorgers? Ik ga ervan uit dat dit positief is aangezien er reeds een pilootproject werd opgestart, dat ook werd opgenomen in het mantelzorgplan.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): De rol van de mantelzorgers en de perceptie van de toekomstige mantelzorgers is blijkbaar een rode draad doorheen de commissie vandaag. Het toont aan dat mantelzorgers aandacht en waardering verdienen en dat we heel veel belang hechten aan die mantelzorgers.

De studiedag waarnaar verwezen werd, gaf heel duidelijk aan dat mantelzorgers een grote meerwaarde hebben, zelfs als je het in economische termen zou uitdrukken. Het gaat over een meerwaarde van 1 tot 2 miljard euro per jaar, een significant bedrag, los van de maatschappelijke meerwaarde die mijns inziens nog veel groter is.

We hebben er een paar keer over gediscussieerd en verschillende debatten aan gewijd, maar ook nu tonen beide gepresenteerde studies aan dat er in het huidige kader zeer weinig rek zit op zowel het aantal mantelzorgers als het aantal uren dat mantelzorgers mantelzorgtaken kunnen uitvoeren, terwijl het beleid steeds meer verwacht van die mantelzorgers, zowel in aantal als in uren. We worden nog maar eens met enkele maatschappelijke evoluties geconfronteerd. Eerst is er de toenemende druk van het werk en het wegvallen van de zogenaamde nine-to-fivejobs, waardoor het moeilijker wordt om mantelzorg georganiseerd te krijgen. Vervolgens is er de toenemende afstand in ruimte tussen de mantelzorger en de ontvanger van mantelzorg. Een volgende uitdaging specifiek voor inwonende mantelzorgers, vaak de partner, is wat er gebeurt als deze zelf zorgbehoevend wordt. Tot slot, en echt verontrustend, is dat de perceptie rond mantelzorg weinig positief is volgens professor Elchardus, de socioloog die het onderzoek heeft gedaan. Wat ons zeker moet verontrusten, is dat een significant deel van de jongeren zichzelf geen mantelzorgtaken ziet verrichten.

Minister, welke conclusies trekt u uit de studie van de UCL en de Koning Boudewijnstichting over mantelzorg? Beamt u de conclusies? Beamt u dat de 'rek' die er op de mantelzorgers zit, klein is en aldus de grenzen van de vermaatschappelijking van de zorg in het zicht aan het komen zijn of bereikt zijn en dat we daar terdege rekening mee moeten houden bij de verdere uitrol van de vermaatschappelijking van de zorg? Welke maatregelen zult u nemen om niet enkel mantelzorgers beter te ondersteunen en evoluties in de zorgbehoevendheid van zorgontvangers van mantelzorg te monitoren, maar ook om de attitude en de perceptie ten aanzien van mantelzorg te verbeteren? We hebben in de toekomst nood aan die mantelzorgers. Zal deze studie aanleiding geven tot een verfijning van uw mantelzorgplan zoals dat in concept is voorgesteld in de zomer? Zoals u in uw beleidsbrief impliciet aangeeft, ga ik ervan uit dat dat de bedoeling is en dat u dat ook gaat doen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, de studie brengt op basis van inclusiegegevens van de zorgvernieuwingsprojecten voor kwetsbare thuiswonende ouderen interessante cijfers naar voren over mantelzorgers van thuiswonende ouderen. In deze studie wordt de economische waarde van de mantelzorg op een genuanceerde wijze in kaart gebracht. Het illustreert de waarde van de zorg gegeven door mantelzorgers per maand. De aandacht voor ondersteuningsnoden van mantelzorgers, het belang van opvolging van de zorgsituatie, de toegang tot respijtzorg en het belang van een mantelzorgvriendelijke werkomgeving worden verder door de studie bevestigd. De studie versterkt onze beleidskeuze om in te zetten op de ondersteuning en waardering van mantelzorgers. Ons Vlaams mantelzorgplan is hiervan de concretisering.

Tevens toont de huidige studie van de Koning Boudewijnstichting aan dat zorgbehoevenden in gemeenten met een laag mediaan inkomen minder gebruikmaken van thuiszorg. De associatie tussen het inkomen van een zorgbehoevende en de vraag naar formele thuishulp werd ook bevestigd door ander wetenschappelijk onderzoek. De studie 'Vlaamse prioritaire thema's met betrekking tot eerstelijnsgezondheidszorg: focus op de Vlaamse huisartsgeneeskunde' van professor De Maeseneer heeft dit verband onderzocht en werd in maart 2014 gepubliceerd. Uit deze studie blijkt dat patiënten met een laag gemiddeld inkomen vaker zorg

uitstellen dan patiënten met een hoog gemiddeld inkomen. In dezelfde studie wordt er ook specifiek gekeken naar het aantal huisartsenbezoeken. Zo geven 13,1 procent van de patiënten met een laag gemiddeld inkomen aan een huisartsenbezoek uit te stellen vanwege financiële redenen.

Een eerste aspect om de stap naar formele thuiszorg te verkleinen, is de financiële toegankelijkheid van zorg en ondersteuning. Voor de duidelijkheid, maar ik ga ervan uit dat dat u allen zeer goed bekend is: de Vlaamse bevoegdheden in de thuiszorg zijn niet echt de grootste in budget. Dat zal ongetwijfeld de thuisverpleging zijn, als ik uit mijn parate kennis mag citeren. Zo is bijvoorbeeld de bijdrage gezinszorg in hoofdzaak afhankelijk van de samenstelling en het inkomen van het gezin, wat de toegang bij een laag inkomen moet verzekeren. Diensten die in op-pashulp voorzien met vrijwilligers, mogen maximaal 2,71 euro per uur aanrekenen. Het bepalen van de dagprijs in kortverblijf en vergoeding in een dagverzorgingscentrum is gereguleerd. Een aanvraag tot prijsverhoging is aan transparante evaluatiecriteria gebonden.

Een tweede aspect is de financiële ondersteuning van personen met een hoge zorgnood. Met de Vlaamse sociale bescherming (VSB) willen we ervoor zorgen dat mensen met chronische zorgnoden aangepaste, kwaliteitsvolle en betaalbare zorg krijgen. In een stapsgewijze uitbouw bestaat de eerste fase uit drie onderdelen: de bestaande zorgverzekering, de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) en het basisondersteuningsbudget (BOB) voor personen met een beperking.

De Vlaamse zorgverzekering geeft geïndiceerde hulpbehoevende mensen een budget om de zorg die ze nodig hebben, rond zich te organiseren. Dit geldt voor personen in een voorziening en mensen die thuis zorg krijgen, maar ook voor wie zorg krijgt in een semiresidentiële context zoals een dagverzorgingscentrum, kortverblijf of hersteloord. Dankzij dit zorgbudget van 130 euro worden de kosten voor niet-medische hulp- en dienstverlening betaalbaar gehouden en krijgen de mensen meer mogelijkheden om hun leven en zorg zelf te organiseren en hun welzijn te verhogen.

De THAB kan men ontvangen vanaf 65 jaar op basis van een verminderde graad van zelfredzaamheid. Vanaf 1 januari 2017 zal Vlaanderen deze tegemoetkoming overnemen van het federale niveau. De tegemoetkoming vergoedt de meerkost die de persoon ondervindt wegens zijn verminderde zelfredzaamheid. Zij biedt maandelijks een forfaitair bedrag dat varieert volgens 5 categorieën van zorgzwaarte. De tegemoetkoming is inkomensgerelateerd.

De eerste tegemoetkomingen in het kader van het BOB werden uitgekeerd in september 2016. Het bedrag van 300 euro per maand is een vrij besteedbaar bedrag waarmee de persoon met een handicap, laagdrempelig en flexibel, ondersteuning kan inkopen. In deze eerste fase wordt het BOB uitbetaald aan personen die al lang met een actieve zorgvraag op de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) geregistreerd staan.

Een derde belangrijk aspect is het verkrijgen van correcte, tijdige informatie en een goede begeleiding aangaande de mogelijke zorg- en ondersteuning binnen de context van de zorgbehoevende.

Binnen het Vlaamse mantelzorgplan hebben we zowel aandacht voor het breed ontsluiten van beschikbare informatie door een Vlaams expertisepunt mantelzorg als de individuele begeleiding. De oprichting van een expertisepunt mantelzorg is in voorbereiding. Het is de doelstelling dat het expertisepunt laagdrempelig alle relevante informatie ontsluit zowel voor de mantelzorger, de zorgbehoevende, professionele zorgactoren als andere geïnteresseerden.

Voor individuele informatieverstrekking, advisering, psychosociale ondersteuning en begeleiding kan er reeds een beroep gedaan worden op de professionele zorg.

Diensten maatschappelijk werk van ziekenfondsen of sociale huizen zetten hierop in. Ook binnen onze projecten geïntegreerd breed onthaal wordt dit opgenomen.

Bij de voorbereiding van de eerstelijnsconferentie, die plaats heeft in februari 2017, staat het punt toegankelijkheid van zorg en duidelijke informatie ook op de agenda. De uitbouw van een lokaal informatiepunt met de betrokken actoren is een beschreven piste.

Buurtgerichte Zorg bundelt lokaal krachten. In het kader van de realisatie van de conceptnota Vlaams welzijns- en zorgbeleid voor ouderen is een werkgroep buurtgerichte zorg opgestart. Doelstelling is beleidsaanbevelingen te formuleren om actief zorgzame buurten te stimuleren, die naast versterking van de sociale cohesie ook het welzijn van alle buurtbewoners beogen. Ook hiernaar wordt in ons mantelzorgplan verwezen.

Er kan ook informatie worden gegeven door lotgenoten. Lotgenotencontact waarbij ervaringen worden gedeeld, kan een hefboom zijn om professionele zorg te bevragen. We denken hier bijvoorbeeld aan initiatieven van de Alzheimer Liga of verenigingen van gebruikers en mantelzorgers.

Ik wil in dit kader ook verwijzen naar het D-SCOPE-project, dat als doelstelling heeft kwetsbaarheid bij ouderen preventief te detecteren en hen toe te leiden naar de juiste ondersteuning en begeleiding. D-SCOPE is een internationale onderzoeksgroep die aan strategisch basisonderzoek doet dat theoretisch onderbouwd maar ook sterk praktijkgericht is. Men wil specifieke interventies en hulpmiddelen aanreiken die worden gedragen door en die ontstaan vanuit de dagdagelijkse ervaring. Dit onderzoek wordt mee gefinancierd door het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie en loopt tot einde 2018.

Het faciliteren van genuanceerde beeldvorming over mantelzorg is in ons mantelzorgplan opgenomen. Dit zal worden uitgewerkt in het verlengde van de realisatie van het Vlaams expertisepunt mantelzorg. Het meer in de verf zetten van de dag van de mantelzorg is hier een concreet voorstel van.

Minstens even belangrijk is de aandacht die we willen geven aan de samenwerking tussen de professionele zorg en de mantelzorgers. Elke zorgverlener waarmee een zorgbehoevende in contact komt, zou ook de hulpverlener moeten kunnen zijn die ondersteuningsnoden bij de mantelzorg detecteert. We willen de zorgactoren aanmoedigen om mantelzorg te erkennen en te ondersteunen. Dit behelst onder andere het betrekken van mantelzorgers als partners in de zorg, het luisteren naar noden en behoeften van mantelzorgers, het herkennen van signalen die kunnen wijzen op het doorbreken van de draagkracht-draaglastbalans. Zoals in de acties is opgenomen, is verder overleg met onderwijs, beroepsverenigingen of koepels nodig om dit te realiseren.

Concreet is er al een project met het Vlaams Apothekers Netwerk lopende over dementie, waarbij de rol van de huisapotheker in de begeleiding van ambulante personen met dementie en hun mantelzorg opgenomen is.

In 2017 zal er een stijging zijn van het aantal uren gezinszorg dat gesubsidieerd wordt. Onder voorbehoud van de goedkeuring van de begroting 2017 is in een budget van 13,44 miljoen euro voorzien voor de thuiszorg.

We streven in ons mantelzorgplan naar triadisch werken. De triade mantelzorg, zorgbehoevende en professionele zorgactor vormen de kern van een integrale en contextgerichte zorg en ondersteuning. Mantelzorgers zijn daarbij volwaardige actoren in het zorg- en ondersteuningstraject van de zorgbehoevende, maar verdienen tegelijkertijd ook zelf zorg en ondersteuning.

In de voorbereiding van de eerstelijnsconferentie wordt de ondersteuning van de zorgbehoevende binnen zijn specifieke context opgenomen. Zowel de ondersteuning van wie als persoon met een zorgnood of mantelzorger de regierol opneemt als de intensievere mate van ondersteuning in complexe zorgsituaties wordt op die conferentie verder uitgewerkt.

Het is van belang dat we de huidige mantelzorgers – een enorm maatschappelijk kapitaal dat Vlaanderen rijk is – erkennen, waarderen en ondersteunen. Dit houdt ook het erkennen van grenzen aan mantelzorg in. Het is anderzijds onze doelstelling dat we mensen die de rol van mantelzorger wensen op te nemen naast hun verschillende andere rollen, de nodige mogelijkheden daartoe bieden.

Op de vraag aan mantelzorgers of zij opnieuw mantelzorg zouden verlenen, blijkt uit het onderzoek Sporen naar duurzame mantelzorg, dat 93 procent de hulp zeker of waarschijnlijk opnieuw zou verlenen. Dit gegeven sterkt ons dat mantelzorg een positieve keuze kan blijven.

Ons mantelzorgplan is erop gericht in te zetten op de levenskwaliteit van de mantelzorger. Dit houdt noodzakelijk ook in dat moet worden geïnvesteerd in de verdere uitbouw van professionele zorg en ondersteuning en respijtzorg. Het faciliteren van mantelzorg kan zich niet beperken tot de brede welzijnssector, het moet een maatschappelijke keuze worden die over beleidsniveaus en beleidsdomeinen heen wordt gerealiseerd. Werken aan een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid is daar trouwens een voorbeeld van.

Het Vlaamse mantelzorgplan werd op 30 juni 2016 meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Voor dat plan hebben we verschillende adviezen gevraagd en ontvangen. We verwerken momenteel de adviezen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, de Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Ouderenraad en van de Strategische Adviesraad voor het Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid. We hebben ook nog spontane adviezen ontvangen en zullen ook de beleidsaanbevelingen van dit onderzoek aan het plan toetsen. Waar nodig kan het plan nog aangevuld worden. Daarna zal het ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het toont, zoals ik zelf ook citeerde, aan dat de opstelling van het mantelzorgplan en de meer dan honderd acties een grote stap in de goede richting is. Er is uitvoerig omschreven welke acties zullen worden uitgerold. Een aantal acties zijn al bezig.

Uit de voorstelling van deze studie blijkt dat mensen met een laag inkomen trachten zorg uit te stellen. Het gaat dan niet alleen over financiële toegankelijkheid. Er zijn ook andere drempels zoals de nodige kennis van het aanbod om steun te kunnen krijgen. Vaak beschikken mensen met een laag inkomen over een te beperkt netwerk, zijn ze te veel gesteld op hun zelfstandigheid en willen zij geen hulp of zijn er administratieve euvels. Daar moet verder op worden ingezet zodat ook die mensen de zorg krijgen die ze verdienen.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Minister, ik ben erkentelijk dat u uitdrukkelijk zegt dat we moeten erkennen dat er grenzen zijn aan de mantelzorg. In het kader van de vermaatschappelijking van de zorg zullen we die grenzen moeten respecteren. Het gaat dan over begrippen als integrale zorg, gecoördineerde zorg, globale zorg. Er is al gezegd dat sommige mensen geen netwerk en dus geen mantelzorg hebben. Ook zij moeten een beroep kunnen doen op de zorg die zij verdienen. We mogen niet verder gaan – ik neem aan dat u dat ook erkent – in de blinde privatisering van de zorg.

Ik ben u ook dankbaar dat u uitdrukkelijk zegt dat er acties moeten komen in verband met het mattheuseffect inzake mantelzorgers en mensen die een beroep kunnen doen op mantelzorg en professionele zorg. Niet enkel mensen uit rijke gemeenten – om het onderzoek te citeren – doen een beroep op professionele zorg maar ook op mantelzorg. Ook op dat mattheuseffect moet worden ingespeeld om te vermijden dat we verschillende klassen zouden krijgen in de zorg.

Minister, u zegt terecht dat we moeten investeren in de respijtzorg. Dat moeten we inderdaad absoluut doen om de perceptie bij de huidige en toekomstige mantelzorgers te verbeteren. Zij moeten af en toe rust kunnen nemen. Ik zie dat nog te weinig.

U zegt dat u de adviezen van de Strategische Adviesraad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de Vlaamse Ouderenraad en anderen aan het verwerken bent. Een van de adviezen in het mantelzorgplan was dat er wel een goede aanzet is maar dat de acties concreet moeten worden. Wanneer zullen we concrete acties zien, minister? Wanneer zult u dat aangepast plan voorleggen aan de Vlaamse Regering?

U hebt ook verwezen naar wat u 'het mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid' noemt. Ik heb daar wat vragen bij omdat in de discussie over het zorgkrediet bij minister Muyters niet zozeer het mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid is verdedigd. Hebt u dat tijdens die discussie naar voren gebracht? Ik zie weinig positiefs in die discussie in verband met de zorgverloven die ook deze Vlaamse Regering heeft beperkt.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Voor mijn fractie zijn thuiszorg en mantelzorg heel belangrijk, zowel in economische termen als inzake maatschappelijke impact. Minister, u hebt heel veel deelvragen beantwoord waarbij u hebt gewezen op die extra ondersteuning, de respijtzorg. In antwoord op eerdere vragen van collega's hebt u ook het groeipad in de respijtzorg geschetst. Er is de afgelopen vijf jaar bijna een verdubbeling van het aantal dagverzorgingscentra en centra voor kort verblijf.

In de begroting die voorligt, is er ook een groeipad voor de gezinszorg. Het gaat dan over de inkomensgerelateerde formele thuiszorg. Ik juich dat toen. Dat bewijst dat deze meerderheid wel degelijk investeert in de zorg. Er is niet in de zorg zelf gesnoeid, maar wel in apparaten, nu is het echter tijd om te groeien. Dat was aangekondigd en wordt hier opnieuw bevestigd.

Ik sluit me aan bij de meeste opmerkingen en replieken van de collega's. Ik heb wel nog een specifieke vraag over uw voorstel om nog meer vraaggericht te werken. Als we vraaggerichte zorg willen bieden, moeten mensen ook in staat zijn om die zorg te formuleren en die vraag dus te stellen. In de vraag was onder meer sprake van een duidelijk mattheuseffect in de formele zorg en dat geldt zowel voor de gezinszorg als voor de zorg van thuisverpleegkundigen die niet te onderschatten is, en van de huisartsen. Daar zijn de financiële drempels al lang weggenomen. Mensen met een verhoogde tegemoetkoming betalen een minimum aan remgeld. Bij de verpleegkundigen is het remgeld al twintig jaar weggefallen. Daar zijn dus geen financiële drempels meer, maar toch zien we duidelijk onderbenutting.

Minister, hoe kunnen we met onze nieuwe Vlaamse sociale bescherming en alle knipperlichten die we op verschillende niveaus kunnen inbouwen, de detectie verbeteren? Naast buurtgericht werken kan het optreden in netwerken met de fameuze zorgtriade een nuttige tool zijn, maar het zou goed zijn dat structureel in te bouwen. Minister, hoe kan in de toekomst meer vraaggericht worden gewerkt in het formele zorgaanbod ten aanzien van die moeilijke doelgroep, namelijk mensen met een laag inkomen of met een verhoogde kwetsbaarheid?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Mijnheer Persyn, over uw laatste vraag zouden we een lange en uitvoerige gedachtewisseling kunnen houden. U vraagt hoe we met ons aanbod voldoende terecht komen bij de meest kwetsbare mensen die, indien ze gebruik zouden maken van dat aanbod, de grootste gezondheidswinst zouden kunnen boeken. Deze vraag zal aan bod komen tijdens de gezondheidsconferentie over levensstijl.

Het is voor mij duidelijk dat wij een belangrijker verband moeten leggen tussen eerstelijnswelzijnswerk en de toegang tot de zorg. De initiatieven breed onthaal zijn daarvoor een belangrijk instrument. Na de eerstelijnsgezondheidsconferentie in 2018 zullen we een soortgelijke oefening doen voor het welzijnswerk. Hoe meer voorbereidingen wij treffen voor de eerstelijnsgezondheidsconferentie, hoe duidelijker het wordt dat de link tussen de zorgsector en het welzijnswerk nog niet optimaal is. Wanneer men mensen moet toeleiden, moet men de momenten dat er contact is gebruiken om na te gaan of er toeleiding nodig is naar rechten die moeten worden uitgeput en naar het juiste zorgaanbod.

Persoonlijk vind ik dat, naarmate we meer en meer spreken over geïntegreerde zorg, chronische zorg en de manier waarop je je organisatie daaraan moet aanpassen, we ook meer en meer tot de vraag komen hoe we beter verbanden leggen tussen mensen met schuldproblemen, gezondheidsproblemen, relatieproblemen, echtscheidingsproblemen, financiële problemen, zorgproblemen. Voor iemand die niet vertrouwd is met de geschiedenis van de organisatie van ons land, is dat misschien nogal een evidente vraagstelling, maar met alle instituties en structuren is dat wel een vraag die gesteld moet worden.

Wij moeten gaan voor meer automatische rechtentoekenning. Dat is een van de kernzaken van de Vlaamse sociale bescherming. Door het doorgedreven automatiseren en een hergebruik van attesten, kunnen wij meer automatische rechtentoekenningen doen. Dat is weinig aan bod gekomen naar aanleiding van het jaarverslag van het Zorgfonds, maar in 2015 hebben we opnieuw een reeks attesten toegevoegd aan de attesten die op automatische piloot toegang geven tot de tegemoetkomingen uit de zorgverzekering. Dat zullen we met die Vlaamse sociale bescherming ook moeten maximaliseren: zo veel mogelijk één inschalingsinstrument om toegang te hebben, en zo weinig mogelijk herhaling en nieuwe administratieve procedures, die voor mensen altijd maar barrières zijn om de weg naar de zorg te vinden.

Het staat in de beleidsnota, maar ook in de beleidsbrief, dat wij werk moeten maken van de methodiek van de strijd tegen de onderbescherming. De samenlevingsopbouwsector heeft een hele methodiek ontwikkeld om vanuit het welzijnswerk mensen veel proactiever, preventiever en vroegtijdiger te bereiken en te benaderen. Dat is iets dat in het globale 'brede onthaal' ook meegenomen is als methodiek. We moeten een beetje weg van de idee dat het maatschappelijk werk alleen een soort onthaal is in de fysieke betekenis van het woord. Het zal een proactievere invulling moeten kunnen krijgen. Daar heeft de sector trouwens al heel belangrijke oefeningen rond gedaan.

Ik geloof heel sterk in het hoofdstuk uit het mantelzorgplan rond buurtgerichte benadering. Het is voor mij heel duidelijk dat je sterke 'communities' moet proberen te bouwen, om mensen ook te kunnen versterken, te empoweren en toe te leiden naar zorg en ondersteuning, als dat nodig is.

Mijnheer Bertels, er wordt soms gesuggereerd dat ik steeds meer verwacht van mantelzorgers en dat ik in mijn strategie reken op het feit dat de mantelzorger een evidentie is in de toekomst. Maar de waarheid is natuurlijk dat dat geen evidentie is in de toekomst, integendeel. En dus moeten wij ernstig nadenken over andere modellen. Dat is niet vanuit budgettair oogpunt, maar vanuit de overtuiging dat goede en sterke informele zorg door degene die de zorg en de ondersteuning

krijgt, gewoon beschouwd wordt als een heel groot kwaliteitsgegeven: ik vind het belangrijk dat ik naar een dienstencentrum kan gaan, dat ik contact heb met mensen, dat ik bezoek krijg thuis, omdat mij dat op een authentieke manier het gevoel kan geven dat ik er nog bij hoor in de samenleving.

Die buurtgerichte benadering, waarbij je mensen versterkt, ontmoetingskansen creëert, met mantelzorg, sociale netwerken, buurtgerichte werking, vrijwilligerswerk, dat is voor mij een biotoop waar we in de volgende jaren nog veel meer op moeten kunnen inzetten. Daar zijn heel wat opportuniteiten voor. Ik verwacht daar ook heel veel van in het kader van het lokaal sociaal beleid. Ik denk persoonlijk dat dat ook een kracht is om mensen die misschien niet direct de weg eraan toe vinden, nauwer te kunnen aanhalen en de juiste toeleiding voor hen te kunnen organiseren.

Wij gaan respijtzorg verder blijven organiseren. In het vorige debat ging het over kortverblijf voor mensen met een handicapspecifieke ondersteuning. Voor de dienstencentra zal de begroting volgend jaar toelaten om opnieuw capaciteit te generen. Het is absoluut belangrijk dat we daar consequent op blijven inzetten. En als we dat doen, is dat natuurlijk ook een concrete invulling van het mantelzorgbeleidsplan.

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Bedankt voor het antwoord, minister. Dit zal inderdaad niet de laatste discussie zijn die we in deze commissie voeren over mantelzorg, financiële drempels en nog veel meer. Hoe kan iedereen genieten van de zorg die hij of zij nodig heeft en waar hij of zij recht op heeft? Dat moet een van onze doelstellingen zijn. Wij steunen uw beleid waar mogelijk, om die doelstelling te realiseren. We moeten zorg geven waar nodig en desnoods, zoals gezegd, toekomstgericht niet alleen zorg aanbieden, maar ook het sociaal werk inschakelen, zodat de zorg toegankelijk is voor iedereen.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp-a): Ik denk dat we het allemaal min of meer eens zijn met de vier grote doelstellingen die de minister genoemd heeft. Het gaat natuurlijk over de concrete invulling ervan. De link welzijn-gezondheidszorg is belangrijk. En niemand zal discussiëren over automatische rechtentoekenning. Maar het gaat over de concrete invulling.

Het concept van de buurtgerichte zorg, minister, is inderdaad een concept dat we moeten ontwikkelen. Ik ben blij dat u ook gezegd hebt dat we daar zorgmodellen op moeten enten, ook binnen het kader van die buurtgerichte zorg, voor mensen die geen netwerk hebben, opdat zij ook kunnen genieten van sterke informele zorg. Belangrijk is de volgorde waarin u het gezegd hebt. U hebt gezegd dat we zorgmodellen moeten ontwikkelen voor die mensen. Want, mijnheer Persyn, er bestaat wel degelijk nog een mattheuseffect. De financiële toegankelijkheid is daar een van de aspecten van. Het is niet allesoverheersend, maar het is wel een aspect dat daar nog altijd in meespeelt, opdat mensen toegankelijke zorg krijgen.

Het is belangrijk dat we dat zorgmodel ontwikkelen, ook vanuit die aspecten, voor de mensen die minder netwerk hebben, en ook in die volgorde: eerst het zorgmodel ontwikkelen, en niet omgekeerd, waar ik soms voor vrees als ik sommigen hoor. Men wil de buurtgerichte zorg doorschuiven naar de lokale overheden, zonder model. Dan weet ik wat er zal gebeuren. Er zullen er een aantal zijn waar er geen model is. Ik neem dus aan dat de volgorde die de minister gezegd heeft, belangrijk is: eerst het zorgmodel voor de ontwikkeling van de buurtgerichte zorg, en dan pas eventueel overschakelen naar andere entiteiten.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het voorrang geven aan hetero-adoptiekoppels voor binnenlandse adoptie – 429 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de doorstroom van extra heterokoppels voor binnenlandse adopties – 432 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, in Vlaanderen worden per jaar tussen de twintig en de dertig kinderen afgestaan voor binnenlandse adoptie. Er is een Dienst voor Binnenlandse Adoptie. De Vlaamse Regering heeft net een nieuwe vergunning uitgereikt voor Het Adoptiehuis, om de dienst voor binnenlandse adoptie voor de toekomst te worden, die ervoor zorgt dat die kinderen een nieuwe thuis krijgen.

Er wordt nu vastgesteld dat er enkel holebikoppels op de lijst met kandidaat-adoptieouders staan. De dienst vraagt daarom aan Kind en Gezin om meer heterokoppels de voorbereidingscursus voor binnenlandse adoptie te laten volgen. Afstandsmoeders moeten immers de keuze kunnen maken waar ze hun kind het liefst naartoe zien gaan. Het is al sinds jaar en dag de praktijk dat een mama kan kiezen of haar kind naar een alleenstaande gaat of naar een groot of een klein gezin, en ook de keuze heeft tussen een homo- en een heterogezin.

Kind en Gezin heeft beslist om op die vraag in te gaan, en dat is ook congruent met het instroombeleid dat in het decreet opgenomen is. Kind en Gezin heeft dus beslist om ten dele voorrang te geven aan heterokoppels. De eerste 30 kandidaat-gezinnen op de wachtlijst mogen sowieso door, ongeacht hun geaardheid of de samenstelling van hun gezin. Zij worden dan uitgenodigd voor een individueel gesprek en voor de verdere voorbereiding die daarop volgt. Maar de volgende 30, het contingent dat daar dus op volgt, zijn wel zorgvuldig uitgekozen. 21 onder hen zijn heterogezinnen. Het gaat ongeveer over 60 procent van dat contingent dat doorstroomt.

We hebben kunnen lezen dat holebibeweging Çavaria daar niet blij mee was. Woordvoerder Jeroen Borghs zei daarover het volgende in de krant: "Wij vermoeden onwettige discriminatie en zijn aan het natrekken of we hiertegen klacht kunnen indienen. Want het komt er toch maar op neer dat hetero's hier voorrang krijgen, en homo's dus worden achtergesteld. Veel mensen die bijna aan de top van de wachtlijst waren gekomen, staan daar al vele jaren op. Een tijdlang was de wachtlijst zelfs afgesloten, omdat de wachttijd, voor je aan een voorbereidingscursus kon beginnen, opliep tot zeventien jaar." Dat is dan een theoretische zeventien jaar, denk ik.

Mevrouw Van den Berghe, de Vlaamse adoptieambtenaar, heeft daar ook op gereageerd. Ze zegt dat daarover transparant gecommuniceerd werd in een brief, die al van twee maanden daarvoor dateert. Ze zegt verder: "Wij hebben sindsdien nog geen enkele klacht of vraag gekregen. Wat we nu doen, is overigens geheel volgens de regels van het nieuwe decreet voor binnenlandse adoptie. Bovendien hebben de adoptiediensten altijd al aan matching gedaan."

Ik kan alleen maar onderschrijven dat de rechten van de afstandsmoeder hierin erg belangrijk zijn.

Ik heb drie concrete vragen: hoe staat u tegenover de reacties van Çavaria en het feit dat zij dit onwettige discriminatie vinden, en dat ze eventueel bekijken of ze met Unia klacht kunnen indienen?

Hoe worden afstandsmoeders begeleid in hun keuze, wat is de procedure hiervoor?

Worden er naast hetero- of homoseksualiteit nog parameters gehanteerd om de plaats op de wachtlijst – de concrete instroom en doorstroom – te bepalen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Zoals de heer Parys heeft geuid, hebben de diensten voor binnenlandse adoptie aan Kind en Gezin de vraag gesteld om meer heterokandidaten te laten doorstromen naar de voorbereidingscursus zodat tegemoet kan worden gekomen aan de vraag, naar verluidt, van sommige afstandsmoeders om hun kind niet toe te wijzen aan een holebikoppel. Decretaal bestaat de mogelijkheid om kandidaat-adoptanten die niet vooraan op de wachtlijst staan te laten doorstromen. Bij het instroombeheer wordt immers rekening gehouden met verschillende criteria. Er is uiteraard de datum van aanmelding, maar ook het kindprofiel waarvoor kandidaat-adoptieouders open staan en het eigen profiel van de kandidaat-adoptieouders.

Dat dit er in de praktijk toe leidt dat heterokoppels sneller doorstromen, betekent niet meteen dat er sprake is van opzettelijke discriminatie, maar die feiten geven wel aan dat er toch iets grondig fout loopt in de manier waarop er blijkbaar toch nog heel wat afstandsouders denken over holebi's als potentiële ouders. Sedert 2006 is adoptie door koppels met een gelijk geslacht wettelijk verankerd, uiteraard vanuit de absolute overtuiging dat alle mensen, ongeacht hun afkomst, hun geloof of geaardheid, gelijk zijn en ze op het vlak van ouderschap uiteraard gelijk moeten worden behandeld.

Adoptiediensten hebben vandaag vooral aandacht voor het proces waarbij ouders afstand doen van hun kind. Ze begeleiden dat, terecht, zorgvuldig. Dat is hun hoofdplicht. Wij stellen ons echter de vraag of ze, rekening houdend met de diversiteit die we in onze maatschappij kennen, niet ook meer een educatieve of duidende rol moeten opnemen, zodat ze in het gesprek over de toekomstige ouders van een kind ook kunnen wijzen op de gelijkheid van mensen, ongeacht hun geaardheid, en ook kunnen wijzen op de vele geslaagde adopties door holebikoppels.

Vandaar mijn concrete vragen: aanvaarden adoptiediensten bij een veto van afstandsouders over de toekomstige ouders die keuze zonder discussie of gaan zij daarover in gesprek met de afstandsouders ?

Zijn de medewerkers van de adoptiediensten voldoende uitgerust om om te gaan met veto's die gebaseerd zijn op vooroordelen of geïnspireerd zijn op een godsdienstige overtuiging, maar fundamenteel ingaan tegen de keuzes die we in België gemaakt hebben op het vlak van adoptie door holebi's?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: In België hebben we er inderdaad expliciet voor gekozen om holebi's de mogelijkheid te geven om een kind te adopteren. Dat een organisatie als Çavaria dan kritisch kijkt naar de regelgeving en praktijk rond adoptie om na te gaan of dit recht wel degelijk in de praktijk wordt omgezet, lijkt me dus logisch.

Alleen wens ik hier duidelijk aan te geven dat er in dit geval geen sprake is van opzettelijke of onopzettelijke discriminatie. De cijfers over binnenlandse adoptie tonen dit overigens ook aan: de afgelopen jaren werd stevast ongeveer de helft van alle Vlaamse adoptiekinderen geplaatst in een gezin waar beide partners hetzelfde geslacht hebben. Dit betekent dat er in de praktijk wel degelijk een grote openheid is bij de vrouwen en hun eventuele partners die overwegen om hun kind af te staan voor adoptie ten aanzien van holebi's als potentiële adoptieouders. De binnenlandse adoptiediensten brengen dit ook stevast in gesprek tijdens de begeleiding.

Ongewenst zwangere vrouwen die overwegen om hun kind af te staan worden in Vlaanderen overigens zorgvuldig begeleid. Dat gebeurt door de medewerkers van de binnenlandse adoptiedienst. De begeleiding start bij voorkeur voor de bevaling en is erop gericht om de geboortelouder de gelegenheid en de tijd te geven om tot een weloverwogen beslissing te komen over de toekomst van hun kind. Dat gebeurt zonder druk uit te oefenen in de ene of andere richting. Het belang van het kind staat steeds voorop. Samen met de aanstaande moeder of de moeder, wordt op zoek gegaan naar de beste oplossing voor zichzelf en het kind, bij voorkeur de minst ingrijpende beslissing. Waar mogelijk zal er getracht worden het kind te plaatsen binnen zijn eigen familiale context, al dan niet met de nodige begeleiding of ondersteuning van een centrum algemeen welzijnswerk (CAW), centrum voor kindzorg en gezinsondersteuning (ckg), gezinsondersteuning of thuiszorg. Pleegzorg kan ook als mogelijk alternatief aan bod komen, zowel kortdurend als langdurig. Indien alle andere minder ingrijpende mogelijkheden uitgeput zijn, wordt adoptie overwogen.

De begeleiding gebeurt echter wel steeds met respect voor de waarden, normen en keuzes van de vrouw. Er wordt geluisterd naar het verhaal van de afstands moeder en naar de reden om voor afstand te kiezen. Tijdens de begeleiding houdt de dienst met andere woorden rekening met de wensen van de afstands moeder, alsook met de maatschappelijke, sociale en emotionele draagkracht van de vrouw. Een geboortemoeder kan ook haar verwachtingen en wensen meegeven met het oog op de plaatsing en de matching van haar kind aan een adoptiegezin. Hierbij spelen veel parameters een rol: gezinssamenstelling – één- of tweoudergezin, aanwezigheid andere kinderen, geaardheid van de ouders – maar ook geloofsovertuiging of woonplaats – landelijk of stedelijk. Zo hebben sommige afstands moeders een duidelijke voorkeur om hun kindje in een gezin te plaatsen waar reeds kinderen zijn, kiezen ze bewust voor een tweoudergezin, een gezin dat hun kind wil dopen of net niet, enzovoort.

Er wordt getracht, in de mate van het mogelijke, daaraan tegemoet te komen. Op die manier krijgen afstands ouders immers de kans om alsnog mee richting te geven aan de toekomst van het kind dat ze afstaan en kunnen we vrouwen helpen om effectief tot een besluit te komen. De afstands moeder kiest ook zelf of ze de adoptie ouders wenst te ontmoeten, of ander contact overweegt. Het spreekt voor zich dat zoiets vlotter loopt als het gezin in kwestie aansluit bij haar verwachtingen. Er worden vaak heel wat gesprekken gevoerd over het profiel van kandidaat adoptanten. Dat gesprek wordt breed opengetrokken. Zo stelt de adoptiedienst ook de vraag wat de biologische vader of de ruimere familie zou vinden van een bepaalde gezinssamenstelling. Vooroordelen komen hier zeker ter sprake en vaak durven afstands ouders door die gesprekken hun vooroordelen te lossen. De nadruk wordt tevens gelegd op het feit dat elke adoptie ouder een voorbereiding heeft gevolgd en gescreend is geweest door een onafhankelijke dienst.

De medewerkers die ouders begeleiden, bouwden doorheen de jaren heel wat ervaring op en doen regelmatig overleg in hun team ter ondersteuning. Zij nemen overigens niet de finale beslissing: de begeleidster van de afstands moeder koppelt de wensen van de afstands moeder terug met het multidisciplinaire team dat instaat voor de bemiddeling. Dit team is verantwoordelijk voor de matching en zal de wensen van de afstands moeder zoveel mogelijk respecteren en in het belang van het kind de meest geschikte ouders toewijzen. Afstands ouders stellen dus geen veto's.

Worden er naast hetero- of homoseksualiteit nog parameters gehanteerd om de plaats op de wachtlijst te bepalen? Op de wachtlijst van de adoptiedienst is de enige parameter het Registratie Binnenlandse Adoptie-nummer. Dat is het nummer dat kandidaat-adoptanten toegewezen krijgen door het Vlaams Centrum voor Adoptie op het moment dat ze zich een eerste maal aanmelden als kandidaat-adoptanten. Bij de matching wordt behalve met de verwachtingen van de

geboortelouers, rekening gehouden met heel wat andere zaken. Zo wordt in de eerste plaats gekeken naar de woonplaats van de afstandslouers en het kandidaat-adoptiegezin om bijvoorbeeld een al te grote nabijheid te vermijden. Daarnaast moet er ook een match zijn tussen het specifieke profiel van het kind, zoals medische problemen of een belastende achtergrond, en de mogelijkheden en verwachtingen van het kandidaat-adoptiegezin. Wanneer een kindje geplaatst kan worden, wordt dit in regel toegewezen aan de eerstvolgende kandidaat-adoptielouers op de wachtlijst. Slechts wanneer er een onoverkomelijk probleem opduikt op één van bovenstaande vlakken – afstand, kindprofiel, profiel van kandidaat-adoptanten – wordt uitgeweken naar de eerstvolgende kandidaten.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ik ben het eens met uw antwoord. Ik heb het al eens in de plenaire vergadering gezegd dat wij al persoonlijk het omgekeerde hebben meegemaakt: de adoptiedienst belde toen wij op de wachtlijst stonden met de boodschap: 'Help, de homo's zijn op'. Ze hadden twee moeders die alleen maar aan een homogezin wilden afstaan. Men kan daar dus een evolutie in zien. In dat geval hebben die adopties niet plaatsgevonden. Ik weet niet waarom, maar wellicht hadden de moeders een andere beslissing genomen. Er wordt echt wel in alle onafhankelijkheid begeleid naar de beste oplossing voor de moeders en de kinderen. Het werkt in twee richtingen.

Ik vind het heel belangrijk om het recht van de mama, die uiteindelijk de meest ingrijpende beslissing neemt die ze kan nemen in haar leven, te respecteren. Op dat ogenblik is ze volwaardig moeder. Ze heeft dus ook elk recht om input te hebben over in welk soort gezin haar kind zal terechtkomen. Later, wanneer er eventueel contact is tussen een afstandsmoeder en het gezin en het kind dat is geadopteerd, is het gemakkelijker als er een zekere congruentie is en als er geen onoverkomelijke obstakels zijn om het contact ook effectief tot stand te brengen.

Minister, er is toch één ding waar ik het zelf moeilijk mee heb en waar ik zeker mijn ogen niet voor wil sluiten, met het recht op input van de afstandsmoeder voor ogen. Wat doet de adoptiedienst vandaag wanneer een adoptiemoeder bijvoorbeeld niet wil dat haar kind opgroeit in een gezin waar de vader of de moeder een kleur hebben, van Marokkaanse of Turkse afkomst zijn om het concreet te maken? Dat is een bijzonder moeilijke vraag waar dan moet worden op ingegaan. Gaat de adoptiedienst er op dezelfde wijze mee om als wanneer wordt gezegd dat men niet wil dat zijn kind in een homogezin terechtkomt? Ik had graag van u een antwoord gekregen omdat ik denk dat hier twee belangen met elkaar in conflict komen. Ik ben zeer benieuwd hoe dit vandaag in de praktijk wordt aangepakt.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is belangrijk dat u ook met cijfers hebt geduïd dat er heel wat succesvolle adopties gebeuren. Er wordt soms een beeld opgehangen alsof er veel achterstelling is, maar we moeten toch nuanceren.

Het blijft natuurlijk een delicate materie. Er zijn de rechten van de afstandsmoeder. Je kind afstaan is een hartverscheurend moment voor een afstandsmoeder, of zou het toch moeten zijn. Men probeert dan ook zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de wensen van de afstandsmoeder met het oog op een snelle match. Het kind kan uiteraard geen slachtoffer zijn in deze procedure. Het is nooit de bedoeling van het decreet geweest om de kansen van holebi-kandidaatadoptielouers bewust te verminderen, laat staan dat er zou kunnen worden gediscrimineerd op basis van geaardheid. Aan de andere kant stellen we wel vast dat er nog heel wat mensen zijn die die gelijkheid niet erkennen of zich er nog altijd ongemakkelijk bij voelen. Het speelt hier allicht wat meer omdat het gaat over

moeders die hun kind moeten afstaan. Het gaat over de toekomst van een kind en men reageert wat emotioneler. Net daarom is sensibilisering en het contact tussen de adoptiedienst en de afstandsouder enorm belangrijk. Minister, het is goed te horen dat u ondersteunt dat er moet worden ingezet op de actieve dialoog tussen adoptiedienst en afstandsouder. We moeten afstandsouder bewust maken van de gelijkheid zodat er op een gerichte manier wordt omgegaan met vooroordelen en overtuigingen vanuit welke ingeving dan ook. Alsof een holebikoppel geen warme en goede thuis zou kunnen bieden aan een kind. Minister, ik volg u dat het belang van het kind voorop moet staan en dat een goede thuis voor hen die niet bij hun biologische ouders terechtkunnen, erg belangrijk is zodat ze de kans krijgen om zich te ontwikkelen, om te studeren en om op te groeien in een liefhebbende omgeving. Dat moet uiteraard op de voorgrond staan.

Ik verneem dat er effectief met de ouders wordt gesproken over gelijkheid en kansen. We moeten er blijvende aandacht voor hebben want het is toch een thema waar iedereen van wakker ligt. Ik las vandaag nog in de krant dat Britse ouders hun pleegkinderen toch willen adopteren omdat ze anders naar een homokoppel zouden gaan. Daarom geven ze zichzelf als adoptieouders op. Dat is schrijnend. We moeten in Vlaanderen toch wel een andere weg op gaan.

Bart Van Malderen (sp.a): Ik zou een bijkomende vraag willen stellen die in de lijn ligt van wat collega Parys als bijkomende vraag heeft gesteld. De vraag is geïnspireerd vanuit de doelstelling die we met z'n allen delen: hoe zorg je ervoor dat kinderen als uitgangspunt in een warm gezin terechtkomen? Ik denk dat we er met z'n allen – dat hoop ik toch – van overtuigd zijn dat afkomst, religie, geaardheid geen onderscheidend criterium zijn in de capaciteit om dat warm gezin te creëren. Ook de grootte van het gezin en de gezinssamenstelling nemen we niet mee. We screenen mensen op hun capaciteit om het warme gezin te bieden. Op zich is dat al geen klein bier. Het zou dan niet zo mogen zijn – en ik hoor u dat wel zeggen, minister – dat bepaalde vooroordelen bij ouders er dan toe leiden dat je het kind niet naar dat potentiële warme gezin kunt toeleiden, want waar zit je dan met het belang van het kind?

Minister, u hebt uitdrukkelijk gezegd dat de afstandsouder geen veto geeft. Wat gebeurt er dan als iemand halsstarrig die houding in de praktijk bevestigt? Anders kan je toch moeilijk uitleggen dat deze verhalen, die aan de basis van deze vragen om uitleg liggen, circuleren. Ik kan een en ander moeilijk rijmen. Wat gebeurt er dan? Vandaag gaat het over geaardheid, maar morgen kan het over afkomst gaan of over religie of over andere criteria.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, de cijfers illustreren voldoende dat degenen die met de begeleiding begaan zijn, hun werk correct doen. De cijfers suggereren dat als ongeveer de helft van het aantal adoptieouders een koppel is van hetzelfde geslacht of holebi, dat niet anders kan dan betekenen dat de diensten die keuze zeker niet zouden ontmoedigen of ontraden, integendeel. In mijn ogen is dat een dikke pluim voor de adoptiedienst die met die begeleiding bezig is. Als het principe overeind komt dat degene die het kind afstaat voor adoptie, een akkoord moet geven, dan stuit je op de grenzen van de mogelijkheden die je hebt. Tenzij je suggereert dat er dan mag worden overgegaan tot een gedwongen adoptie.

Als ik het antwoord van Kind en Gezin goed begrijp, wordt er een strikte volgorde gebruikt in de toewijzing. Er bestaat daar geen prioriteitsregel. Wie eerst geregistreerd staat, wordt eerst aangesproken.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik hoorde u niet antwoorden op mijn moeilijke vraag. Wat gebeurt er wanneer iemand zegt: ik wil niet dat mijn kind terechtkomt in een gezin met Marokkaanse ouders die de adoptiescreening hebben doorlopen?

Ik vind dat een heel moeilijke kwestie. Ik ben ervan overtuigd dat de adoptiediensten vandaag correct en goed werk leveren, daar gaat het niet over.

We moeten besluiten dat het gaat over educatie, begeleiding en sensibilisering van afstandsmoeders, ook al zijn dat woorden die hier vaak worden gebruikt en soms weinig concreet zijn. Ik vrees dat we die weg moeten inslaan. Als we een andere weg zouden bewandelen, komen we terecht in een scenario waarin niemand terecht wil komen. Het is enerzijds de moeder die op dat ogenblik volwaardig moeder is, en die beslist wat er met haar kind kan gebeuren, en anderzijds willen we zo iemand niet afschrikken als ze zelf na heel veel onafhankelijke begeleiding te hebben gehad over de opties om een kind groot te brengen in Vlaanderen, tot het besluit komt dat ze wil afstaan. We willen iemand die bepaalde vooroordelen heeft, in het belang van het kind niet afschrikken door haar met de schrik te laten leven dat het kind terecht zal komen in een gezinsomgeving waar zij niet mee kan leven. Ik begrijp dat zeer goed.

Ik denk dat de diensten goed werk verrichten, maar mijn vraag blijft: wat als die twee belangen met elkaar in conflict komen? Wat als iemand iets vraagt dat voor ons neerkomt op discriminatie? Vandaag sta je als alleenstaande heel lang op de wachtlijst omdat er heel weinig moeders zijn die daarvoor kiezen. Voor homo's is dat vandaag niet het geval. Dat bewijzen de cijfers van de minister.

Minister, hebben we cijfers? Hebben we weet van religie en afkomst die een rol kunnen spelen? Welk effect heeft dat op de termijn dat je op de wachtlijst staat? Hoeveel keer wordt er geweigerd om in je gezin een kind te laten afstaan, ook al sta je bovenaan? Het is belangrijk om daar oog voor te hebben.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over kinderen met handicap op een wachtlijst voor zorg – 449 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, in het verleden heb ik al cijfers gekregen die niet klopten, en dat heeft tot problemen geleid. Nu vertrok ik van cijfers die Jongerenwelzijn heeft gepubliceerd. Ik ging ervan uit dat die cijfers correct waren. Op het moment dat ik er mijn conclusies uit trok, bleek dat ze toch niet klopten. Dat was frappant.

De cijfers waar het over gaat, staan in de annex die Jongerenwelzijn publiceerde op zijn zorgregierapport. Daarin staat dat 4034 kinderen met een handicap op een wachtlijst voor zorg staan. Dat gaat voor het grootste deel over kinderen met mentale beperkingen – meer dan 3300 – en ook kinderen met een fysieke beperking – 731 kinderen. Op zich zijn dat onaanvaardbare cijfers. Het zijn ouders van meer dan 4000 kinderen die ondersteuning vragen voor de zorg van hun kind, en het antwoord dat ze krijgen, is een ticketje voor de wachtkamer.

Uit de cijfers blijkt dat de situatie erop achteruit is gegaan. Er zijn meer kinderen bij gekomen in de wachtkamer dan er zijn uit geraakt. Vorig jaar hebben er 4735 jongeren een aanvraag ingediend, en 3600 jongeren hebben ondersteuning gekregen. Er zijn 75 kinderen gestorven, en die staan niet meer op de wachtlijst, wat misschien cynisch is. Het verschil is 1052 kinderen. Mijn conclusie was dat er 1000 meer kinderen een aanvraag hebben gedaan dan zorg hebben gekregen, dus is de wachtlijst netto met 1000 kinderen aangegroeid.

Minister, bij monde van uw woordvoerder liet u weten dat die cijfers niet kloppen, dat je die cijfers niet op die manier mag lezen. Dus wil ik graag weten hoe ik die cijfers anders kan interpreteren dan op deze manier.

In die cijfers zitten kinderen met een breed scala aan beperkingen. Er zijn jongeren met een fysieke beperking, er zijn jongeren met een mentale beperking, en daar steken kinderen met een autismespectrumstoornis bovenuit. 1679 kinderen hebben autismespectrumstoornissen.

Dat is ook al een groep, zo blijkt uit eerdere rapporten van Jongerenwelzijn, die vaak heel lang moet wachten voor hij ondersteuning krijgt. Soms duurt het jaren voor er begeleiding mogelijk is, en dat weegt uiteraard zwaar op de gezinnen.

Door die kinderen niet te helpen, verdwijnt hun zorgvraag niet, integendeel. Kinderen met een zorgvraag niet helpen of hun vragen om het nog even te redden met mantelzorg, zoals vandaag al aan bod is gekomen, betekent vaak dat de problemen groter worden en dat we gemakkelijker crisissituaties krijgen.

Minister, hoe kunt u het verschil tussen het aantal aanvragen en het aantal mensen dat geholpen is, anders interpreteren dan dat er netto 1000 jongeren bij zijn gekomen op een wachtlijst? Indien er andere referentiepunten moeten worden gebruikt, welke zijn dat dan? Wat is de evolutie door de jaren heen? Ik heb u de afgelopen jaren daar ook vragen over gesteld, en telkens was het antwoord een nieuwe registratie en dergelijke. Nu hebben we die nieuwe registratie. Dus wil ik graag weten hoe de aangroei is, het verschil tussen het aantal kinderen dat zorg vraagt en het aantal kinderen dat zorg krijgt en hoe dat evolueert over de jaren heen. Zo krijgen we een zicht op hoe het vlot en of het zorgaanbod de vraag kan volgen. Welke ambitie schuift u voorop in het aanpakken van de wachtlijst? Welk doel stelt u voorop tegen het einde van 2017 en het einde van de legislatuur? Is dat halveren, wegwerken of stabiel houden?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: In oktober publiceerde het Agentschap Jongerenwelzijn voor de tweede keer een zorgregierapport minderjarigen. Dit rapport gaat nader in op de vraag en het aanbod van cliënten met een handicap binnen de hulpverlening voor minderjarigen. Deze gegevens werden toegevoegd aan het eerste intersectoraal jaarverslag dat op 6 juni 2016 verscheen. Vanaf 2017 zal deze bijkomende rapportage worden geïntegreerd in het jaarverslag over de jeugdhulp.

Het zorgregierapport bevat, op basis van de handicapcodes, meer details naar doelgroepen. Deze totalen mogen echter niet zomaar bij elkaar geteld worden aangezien een jongere een diagnose voor meerdere handicaps kan hebben. Dat is iets wat u minstens op een aantal plaatsen in uw vraag doet in de verwijzing naar cijfers.

In het jaarverslag over de jeugdhulp staat vermeld dat er 4292 cliënten op een wachtlijst van een VAPH-voorziening (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp staan op 31 december 2015. De gegevens hebben betrekking op de minderjarigen aangemeld op een wachtlijst van een voorziening. In de gegevens van 2015 konden we nog onvoldoende differentiëren naar typemodules die al dan niet actief werden ingezet afhankelijk van de vraag naar hulp. In de gedachtewisseling van het Vlaams Parlement van de commissie Welzijn op 13 juli 2016 gaven we reeds aan dat we in 2016 actie ondernemen om na te gaan of deze cliënten daadwerkelijk nog wachten met een actieve vraag naar hulp. Daarnaast is het belangrijk dat een deel van deze cliënten reeds hulp krijgt binnen de rechtstreekse of niet-rechtstreekse jeugdhulpverlening. We beschikken momenteel echter nog niet over gegevens over hoe groot deze groep is. Als we deze in de toekomst hebben, zullen die enkel betrekking hebben op de jongeren die niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp krijgen.

In het jaarverslag over de jeugdhulp kunt u tevens lezen dat er voor 4653 minderjarigen een indicatiestellingsverslag is afgeleverd waarin er typemodules van het VAPH opgenomen waren. Het indicatiestellingsverslag bevat echter steeds de actuele hulpvraag van de cliënt. Dit betekent dus geenszins dat dit allemaal nieuwe hulpvragen zijn.

Er is in 2015 voor 3587 cliënten niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp opgestart binnen voorzieningen van het VAPH. Merk hier opnieuw op dat een cliënt tegelijk hulp kan krijgen en op een wachtlijst van een voorziening kan staan voor bijkomende hulp.

Uw optelsom klopt eigenlijk niet. Het aantal indicatiestellingen is immers zeker niet gelijk aan het aantal extra jongeren dat op de wachtlijst bij zou zijn gekomen. Dat is ook vrij logisch te verklaren: sommigen jongeren hadden reeds een hulpvraag of hulp lopende maar hebben bijvoorbeeld bijkomende of andere hulp gevraagd, bijvoorbeeld vanwege een gewijzigde situatie waardoor diezelfde jongere opnieuw een indicatiestelling heeft gekregen. Dit is dan niet per definitie een nieuwe bijkomende extra wachtende jongere. Verder is het ook niet correct om de groepen mentaal en fysiek zo maar op te tellen, en bovendien krijgen sommige cliënten al hulp, maar wachten misschien ook op bijkomende hulp of andere hulp. Het is dus eigenlijk wel kort door de bocht om het optellen van cijfers uit een rapport, die niet zo maar op te tellen zijn, zomaar zonder enige nuance uit te leggen als een stijging.

We hadden het hier ook al over naar aanleiding van de presentatie van het jaarverslag van de jeugdhulp. Toen, en ik neem aan dat u zich dat nog herinnert, heeft de administratie in juli 2016 een steekproef getrokken op dossiers die als 'wachtend' geregistreerd stonden. Uit die steekproef van twintig dossiers bleek dat bijvoorbeeld vijf minderjarigen actief wachten op hulp, waarvan de helft reeds hulp krijgt of wacht op een andere vorm van hulp. Bij vijftien dossiers rijzen vragen over de 'status' wachtend. Het gaat hier om ofwel technische uitklaringen inzake het al of niet actief zijn van bepaalde typemodules van hulp of de groep van 21-tot 25-jarigen, die al in een voorziening zitten voor minderjarigen, maar in het systeem geherindiceerd zijn voor volwassenhulp. Deze groep kunnen we ook niet als actief wachtend zien, want deze jongeren zijn gekoppeld aan lopende hulp.

Enige voorzichtigheid in de interpretatie van deze cijfers is op zijn plaats. Het nieuwe jeugdhulplandschap waar de intersectorale toegangspoort deel van uitmaakt, heeft voor alle betrokkenen binnen en buiten de jeugdhulp een hele verandering met zich meegebracht. Velen hebben hun weg moeten zoeken. Dit heeft zowel betrekking op het gebruik van de instrumenten, als het genereren van de gegevens, het afstemmen van ICT-systemen enzovoort.

Het jaarverslag van de jeugdhulp is een nulmeting. Een vergelijking met vorige jaren is moeilijk te maken. De huidige trend is eerder licht dalend wat de totaliteit van het aantal wachtenden betreft. Het is evenwel wachten tot volgend jaar om daar meer uitspraken over te kunnen doen. De gegevens over 2016 zullen een verfijnder antwoord geven over de actief wachtenden. Daarnaast zullen vanaf 2017 de bijkomende gedetailleerde gegevens over VAPH-hulp meteen geïntegreerd worden in het jaarverslag over de jeugdhulp.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Als iemand al een bepaalde zorg krijgt en een aangepaste zorg vraagt, dan beschouw ik die mensen als op een wachtlijst staand. Het kan gaan om ouders die dagopvang voor hun kinderen hebben én bijvoorbeeld een internaat zoeken voor hun kinderen. Het is niet omdat ze al zorg krijgen en dat hun zorgvraag beantwoord is, dat ze niet met een legitieme zorgvraag op de wachtlijst kunnen staan. We moeten die mensen dus niet schrappen als op de wachtlijst staand.

U zegt dat we dat niet zomaar mogen optellen omdat kinderen soms meerdere handicaps hebben. Dat kan effectief zo zijn. Maar als je enkel de kinderen met autisme of met een motorische beperking eruit haalt, dan zie je dat er in elk van die deelgroepen een stijging is. Zelfs al tel je die delen niet op omdat kinderen zowel een mentale als een fysieke beperking kunnen hebben, en je neemt enkel de mentale beperkingen, zie je daar een enorme stijging.

Minister, ik hoor u een verklaring geven waarom er plots zo'n grote nieuwe groep indicatiestellingen is: heel veel mensen hebben gewacht om hulp te vragen in het nieuwe systeem. Dat zou een mogelijke verklaring kunnen zijn. Maar dan is mijn volgende vraag uiteraard hoe groot die groep is. Hoe komt dat? Hoe schat u in hoe dat in de toekomst zal gaan? Iets maakt mij enorm boos. Die sector registreert zich te pletter. De mensen die daar werken, moeten niets anders doen registreren, formulieren invullen en bijhouden. Op een eenvoudige vraag als 'Hoeveel nieuwe kinderen zijn er bijgekomen het afgelopen jaar?' en 'Hoeveel nieuwe kinderen hebben zorg gekregen?' kunnen wij geen antwoord krijgen. Dat is geen heel wiskundige of technische maar een basisvraag. Als u niet wilt antwoorden, mag u dat zeggen. Maar als u dat niet kunt beantwoorden, vind ik dat vrij ongehoorbaar. Gezien alle complexe databestanden die er intussen zijn, lijkt mij dat een cijfer dat te distilleren moet zijn. We moeten kunnen weten hoe dat de laatste jaren evolueert, hoeveel nieuwe kinderen erbij komen, en hoeveel kinderen volledig de zorg krijgen die ze nodig hebben en er dus weg gaan. Ik vermoed dat dat basiscijfer licht daalt. We zullen het in 2016 kunnen zien. Dat moet iets zijn dat uit de afgelopen tien jaar af te leiden valt. Ik wil begrijpen dat dat niet met alle details en nuances en modules mogelijk is omdat er een transitie is, maar over de bruto cijfers moet u toch kunnen beschikken.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Ik heb eerder al schriftelijke vragen gesteld over die minderjarigen. Daaruit bleek dat er daar door de persoonsvolgende financiering 793 plaatsen zouden bijkomen omdat er een doorstroming is van de jongvolwassenen naar de meerderjarigenzorg, terwijl het budget wel bij de minderjarigen zou blijven. Minister, hebt u al een timing van wanneer die doorstroming gaat plaatsvinden, zodat die plaatsen bij de minderjarigen beschikbaar worden? Toen ik de schriftelijke vraag stelde, was dat nog niet het geval.

Het uitbreidingsbudget zal in 2017, 2018 en 2019 een heel pak hoger liggen. Weet u al hoe de verdeling daar zal zijn richting de minderjarigen? Wordt daar voldoende budget voor gereserveerd?

Bart Van Malderen (sp.a): Minister, ik wil mij aansluiten bij de verwondering – laat het mij positief uitdrukken – van mevrouw Van den Brandt met betrekking tot het onvermogen om die cijfers aan te leveren en die evoluties te onderkennen. U bent op dat vlak een beetje de Donald Trump in dezen. Hij zegt dat het niet mogelijk is om 650.000 mails te controleren. Het kan toch niet dat we, met de informaticatoepassingen die we hebben, waarbij inderdaad alles geregistreerd wordt, niet gewoon een programma kunnen schrijven dat we op korte termijn die gegevens wél kunnen hebben. Ik geloof echt niet dat we dat niet kunnen. Als het om niet willen zou gaan, zou ik dat heel erg vinden. Het kan toch niet dat we pas in 2017 of later een effect zullen hebben of zien van wat vandaag bezig is. Met de technologie van vandaag en de manier waarop dit gecentraliseerd gebeurt, zouden we die gegevens eigenlijk 'à jour' moeten hebben. We doen dat voor tal van andere dingen, waar we tal van al dan niet nuttige en relevante data betrekken. En hier gaat dat niet. Ik verwonder mij daar heel erg over. Ik kan u alleen maar oproepen om daarvoor een oplossing te creëren. Ik vrees dat het antwoord op dat punt echt niet volstaat.

Minister Jo Vandeurzen: Uiteraard gaan wij daar een oplossing voor organiseren. Als er één reden is waarom wij naar een gecentraliseerde rapportage gaan, dan is het juist om daar een veel beter beeld van te krijgen. Wij moeten die cijfers proberen te stroomlijnen en standaardiseren. Uiteraard veronderstelt dat een eengemaakte ICT. Dat is onder meer het issue waartegen heel erg werd gefulmineerd bij de start van de integrale jeugdzorg. Dat ging juist over één document om de indicatiestelling te doen, één ICT-systeem voor alle betrokken sectoren, enzovoort. Ik vind het altijd een beetje merkwaardig dat op het ene moment wordt gezegd dat er veel te veel administratie aan te pas komt, en op een ander moment moet het meer gestroomlijnd worden. Die processen van stroomlijning moeten gepaard gaan met het elimineren van andere processen die overbodig worden. Die registraties moeten zuiniger en unieker worden gemaakt. We gaan toch niet bovenop wat we nu al doen nog eens nieuwe uniformere systemen plaatsen? Je moet dus die oude systemen vervangen door nieuwe systemen. Dat veronderstelt dat er in de sectoren inderdaad soms andere rapportageverplichtingen moeten komen, en dat unieke patiënten- of cliënten- of jongerenidentificatiesystemen moeten worden gerespecteerd, en dat er aansluitingen moeten komen naar onderwijs en eventueel naar andere sectoren die nog niet tot de welzijnssector behoren. Dat proces moet er absoluut komen. U zult merken dat de rapportage jaar na jaar aan kwaliteit zal winnen omdat men er zich uiteraard goed van bewust is en er natuurlijk ook een werkgroep is geïnstalleerd om die initiatieven in de verschillende betrokken agentschappen en administraties te organiseren en te coördineren.

In die zin ben ik het er absoluut mee eens dat dit moet gebeuren en dat dit technisch mogelijk is. Ik vind echter dat u daar met een zekere lichtheid overgaat. Er zijn dan niet alleen ICT-applicaties nodig, er moeten ook begrippen worden geuniformiseerd en de semantiek moet op elkaar worden afgestemd. We zijn daar allemaal mee bezig, dat is een proces dat elk jaar zal leiden tot een betere rapportage en een beter globaal geïntegreerd zicht op het geheel.

Wat het uitbreidingsbeleid van het VAPH betreft, heb ik intussen een advies van het raadgevend comité ontvangen. We gaan nu na op welke manier dat uitbreidingsbeleid zal worden omgezet in een omzendbrief of besluit dat de kaders schetst voor het volgende jaar. Ik ben het er wel mee eens dat het bij minderjarigen zeker zal gaan over een aantal dossiers die al meermaals op onze agenda zijn verschenen. Ik hoop ook dat we de transitie van volwassenen die nog onder het minderjarigenaanbod vallen, kunnen doorvoeren. Dat zal meer zijn dan een mechanische oefening.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Ik vraag absoluut niet naar extra administratie of registratie, integendeel. Het is net omdat er zoveel gebeurt dat ik ervan uitga dat we er een aantal basiscijfers moeten kunnen uithalen. Maar het vraagt toch geen werkgroepen en uitvoeringsbesluiten om te weten hoeveel kinderen een extra erkenning hebben gekregen als kind met een beperking. De procedure om een VAPH-erkenning te krijgen is trouwens niet min.

Hoeveel kinderen zijn er bijgekomen en hoeveel nieuwe kinderen hebben een nieuw zorgtraject opgestart? Dat zijn basisvragen. Als we het antwoord daarop niet kennen, hoe kunnen we de sector dan motiveren om te blijven registreren? Als we dan data hebben, dan worden daar geen conclusies uit getrokken. Op die manier, minister, slaagt u erin om elk jaar iets te veranderen aan het registratiesysteem waardoor ik er, sinds ik in het Vlaams Parlement zetel, niet in slaag om gewoon simpele evoluties in de tijd te zien. Op die manier vermijdt u ook enige publieke druk om die wachtlijsten aan te pakken. Het wegmoffelen van die lijsten is geen beleid, hier staan reëel kinderen te wachten op zorg, het minste wat u

kunt doen, is die transparant en helder in beeld brengen zodat kan worden opgevolgd of we de goede richting uitgaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.